

VÅR TID ER NÅ

KIRKENES I ENDRING

MULIGHETSSTUDIE

Kirkenes, 15. August, 2023

INNHALDSFORTEGNELSE

1	BAKGRUNN FOR PROSJEKTET «VÅR TID ER NÅ»	4
1.1	UTFORDRINGEN	4
1.2	EN LANGSIKTIG TREND SOM STÅR I FARE FOR Å AKSELERERE.....	4
1.3	PERSPEKTIVER LANGT UT OVER SØR-VARANGER	5
1.4	PROSJEKTGJENNOMFØRING	6
1.5	ORGANISERING	7
1.5.1	TIDSFORBRUK OG MØTEAKTIVITET	7
1.5.2	PROSJEKTLEDELSE	8
1.5.3	ARBEIDSGRUPPER – FOKUSOMRÅDENE	8
1.5.4	STYRINGSGRUPPE	8
1.5.5	PROSJEKTADMINISTRASJON	9
2	DE 14 FOKUSOMRÅDENES RAPPORTER.....	9
2.1	BEREDSKAP	9
2.2	BYPLAN OG SENTRUM.....	13
2.3	ENERGI	16
2.4	FINANSIERING	18
2.5	HAVBRUK.....	21
2.6	JORDBRUK	22
2.7	INDUSTRI OG MINERALER	23
2.8	INFRASTRUKTUR.....	25
2.9	KULTUR.....	30
2.10	FRIVILLIGHET	33
2.11	REISELIV.....	34
2.12	UTDANNING OG OPPVEKST.....	38
2.12.1	Utdanning	38
2.12.2	Oppvekst	39
2.13	TEKNOLOGI.....	41
2.13.1	TEKNOLOGI SOM STØTTESTRUKTUR	41
2.13.2	TEKNOLOGI SOM SATSNINGSOMRÅDE	42
2.14	SIKKERHETSPOLITIKK	45
3	VEDLEGG.....	46
3.1	Byplan og sentrum: prosjektrapport «Attraktivt sentrum Kirkenes» fra 2016	46
3.2	Energi – Bakgrunnsnotat; situasjonsbeskrivelse og perspektiver/problemstillinger	50

3.3	Masterplan for reiseliv vedtatt av Visit Kirkenes Region våren 2023.....	57
3.4	Øvrige innspill; oppvekst	69

1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET «VÅR TID ER NÅ»

1.1 UTFORDRINGEN

Prosjektet Vår Tid Er Nå ble lansert for å adressere noen fundamentale utfordringer som Kirkenes og Sør-Varanger må løse, nemlig å snu en trend som er preget av fraflytting, fallende attraktivitet, fallende aktivitet og minskende lokal kraft til økt bosetting, vekst i næringslivet og optimisme.

Sør-Varanger kommune har i dag ca. 9.900 innbyggere, og Statistisk Sentralbyrå beregner i sine modeller at dette vil vokse til 10.187 i 2050, altså en vekst på under 2% i løpet av de neste nesten 30 årene. Befolkningen i Norge i sin helhet beregnes å vokse ca. 11% i samme periode. Sør-Varanger forventes altså knapt å ta del i denne veksten. Samtidig forventes andelen i arbeidsfør alder (20-64 år) å falle fra dagens ca. 60% til 53%. Det vil altså i perioden være en netto reduksjon i mennesker i arbeidsfør alder på ca. 10%. Dette er bare noen få av tallene som viser alvoret, og det vil ha stor påvirkning blant annet på fremtidig skatteinngang i kommunen.

Den fundamentale utfordringen er å snu dette til økt bosetting, større attraktivitet og aktivitet blant unge voksne samt barnefamilier. Vi må skape et mer bærekraftig næringsliv og økt optimisme for å utvikle videre et solid sivilt fotavtrykk i Sør-Varanger.

1.2 EN LANGSIKTIG TREND SOM STÅR I FARE FOR Å AKSELERERE

Den negative trenden er ikke ny. I NHOs «Kommune NM», som er en ren rangering på indikatorer på attraktivitet og lokal vekstkraft basert på ulike forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi, viser dette. Sør-Varanger ligger nå på en 220. plass blant landets 356 kommuner, men har falt hele 81 plasser på rangeringen fra 2015 til 2022. Det tilsvarer altså en nedgang fra indeks 61 i 2015, altså godt over middels, til indeks 38 i 2022, altså godt under middels i 2022.

Sør-Varanger har vært i en kontinuerlig omstilling siden 1990 tallet, men tallene fra NHOs «Kommune NM» gir kommunen en relativt høy rangering i 2015, men deretter er det jevn nedgang. Dette reflekterer jo at utfordringene ble vesentlig forsterket etter at gruen gikk konkurs i 2015. Tallene fra NHO viser imidlertid også at nedgangen fra 2015 til 2021 var på 61 plasser på rangeringen, altså en snittnedgang på omtrent 10 plasser ned hvert år. Fra 2021 til 2022 falt imidlertid Sør-Varanger ytterligere 20 plasser. De allerede eksisterende utfordringene ble forsterket av pandemien i 2020-2022, som begrenset mobilitet, reduserte russehandelen og påvirket mange deler av næringslivet negativt. Effekter av krigen i Ukraina merkes spesielt sterkt i Sør-Varanger, gjennom redusert grensehandel og ikke minst redusert oppdragsmengde for verftsindustrien som har hatt en stor andel kundegrnlag østfra.

Det er ikke realistisk å basere seg på at forholdet til Russland vil kunne forbedre i overskuelig tid. Det er heller ikke realistisk, og antageligvis heller ikke ønskelig, å basere fremtidshåpet på en retur til fortidens avhengighet av én dominant nøkkelbedrift, slik gruvedriften har vært.

For å snu trenden er det et stort behov for endring, utvikling og omstilling i Kirkenes by og i Sør-Varanger kommune. Tiltak for å sikre bosetting, bærekraftig og voksende næringsliv og optimisme må identifiseres.

Denne Mulighetsstudien er resultatet av en prosess for å identifisere et bredt spekter av mulige tiltak og ideer som kan bidra til å snu denne trenden.

1.3 PERSPEKTIVER LANGT UT OVER SØR-VARANGER

Krigen i Ukraina har medført store endringer i det sikkerhetspolitiske bilde. Forholdet til Russland er fundamentalt endret. Sør-Varanger kommune utgjør Norges landfaste grense mot Russland, og er dermed Norges, NATOs og Schengen/EUs grense mot Russland. Sør-Varangers rolle i det større sikkerhetspolitiske perspektiv blir enda viktigere nå når Finland, og etter hvert Sverige, trer inn i NATO.

Beredskap er derfor helt sentralt. Beredskap forutsetter et velfungerende og robust sivilsamfunn rundt, som igjen fordrer et robust næringsliv. Alle statsministere og statsråder som har besøkt Kirkenes har fastslått offentlig at det er utenkelig å ha effektiv beredskap ved grensen til Russland uten sivil fotavtrykk. I forbindelse med vedtaket om elektrifisering av LNG-anlegget på Melkøya, uttalte Statsminister Jonas Gahr Støre:

"Invasjonen fra Russland i Ukraina har endret forholdet til vår nabo i øst og økt den sikkerhetspolitiske betydningen av aktivitet, muligheter og bosetting i nord. Det har vi kjent fra tidligere tider i sikkerhetspolitikken. Nå kjenner vi det på ny. (...) Og derfor er det altså en sterk sikkerhetspolitisk dimensjon ved den beslutningen vi tar i dag; det er et bidrag til denne aktiviteten som skal gjøre at ungdom blir boende, flytter til, og at næringslivet vårt satser i nord."

Statsminister Jonas Gahr Støre, 08.08.2023

Her understrekes den sikkerhetspolitiske dimensjon ved satsningen eksplisitt. Bosetning og robust næringsliv er en forutsetning for beredskap. Endring og omstilling i Kirkenes, og i Sør-Varanger i sin helhet er ikke bare viktig for lokalsamfunnet, men er også av svært stor sikkerhetsmessig betydning for Norge, for NATO, og for Finland og Sverige, så vel som for EU/EØS.

Beredskap er adressert som et eget «Fokusområde» med sine egne tiltak i denne Mulighetsstudien, men beredskap er også et underliggende mål ved helheten. Prosjektet Vår Tid Er Nå ble lansert for å identifisere tiltak som kan bidra til økt bosetting, styrket næringsliv og optimisme i Sør-Varanger. Økt bosetting, robust næringsliv og optimisme er selve bærebjelkene som må være til stede for at robust beredskap skal kunne bygges.

Å skape økt bosetning, robust næringsliv og optimisme i Sør-Varanger er dermed også et norsk, nasjonalt anliggende, og Vår Tid Er Nå har derfor sett det som vesentlig å ikke på noen måte utelukke tiltak og ideer som vil kreve nasjonale ressurser, i tillegg til de lokale. Tvert imot; behovet for sikkerhet og beredskap og suverenitetsutøvelse i nord er så viktig at alle krefter må mobiliseres og

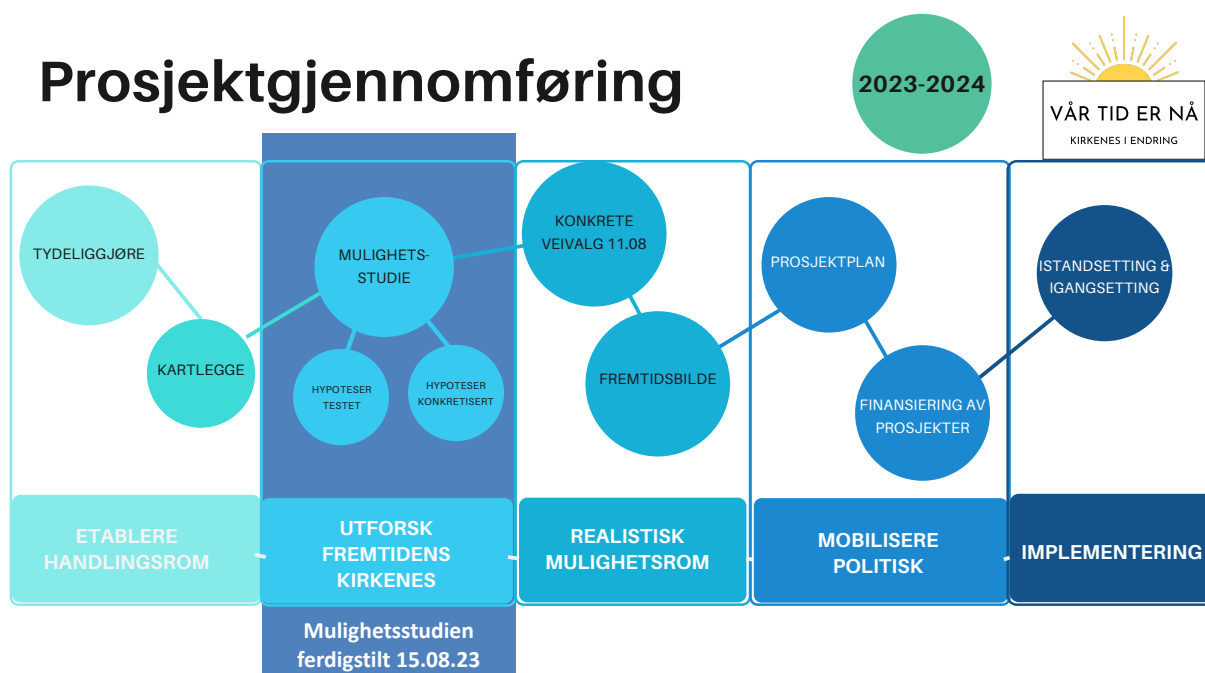
alle stener snus, men initiativet skal komme fra lokalsamfunnet, og denne Mulighetsstudien er første trinn i denne prosessen.

I Norsk Monitor, en sosiokulturell studie som har vært gjennomført siden 1985 og som kartlegger viktige samfunnspolitiske trender i Norge ser vi en annen tydelig trend. Fra 2003 har andelen som bor i distrikts- Norge gått ned, men andelen som ønsker å bo der går opp. Man skal være oppmerksom på en del utfordringer i tolkningen, bl.a. hvordan distrikts- Norge er definert, men trenden er likevel tydelig. En annen interessant undersøkelse er Telemarksforskning sin årlige kulturindeks, en årlig oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner. På denne ligger Sør-Varanger på 2021-målingen helt oppe på en 19.plass nasjonalt.

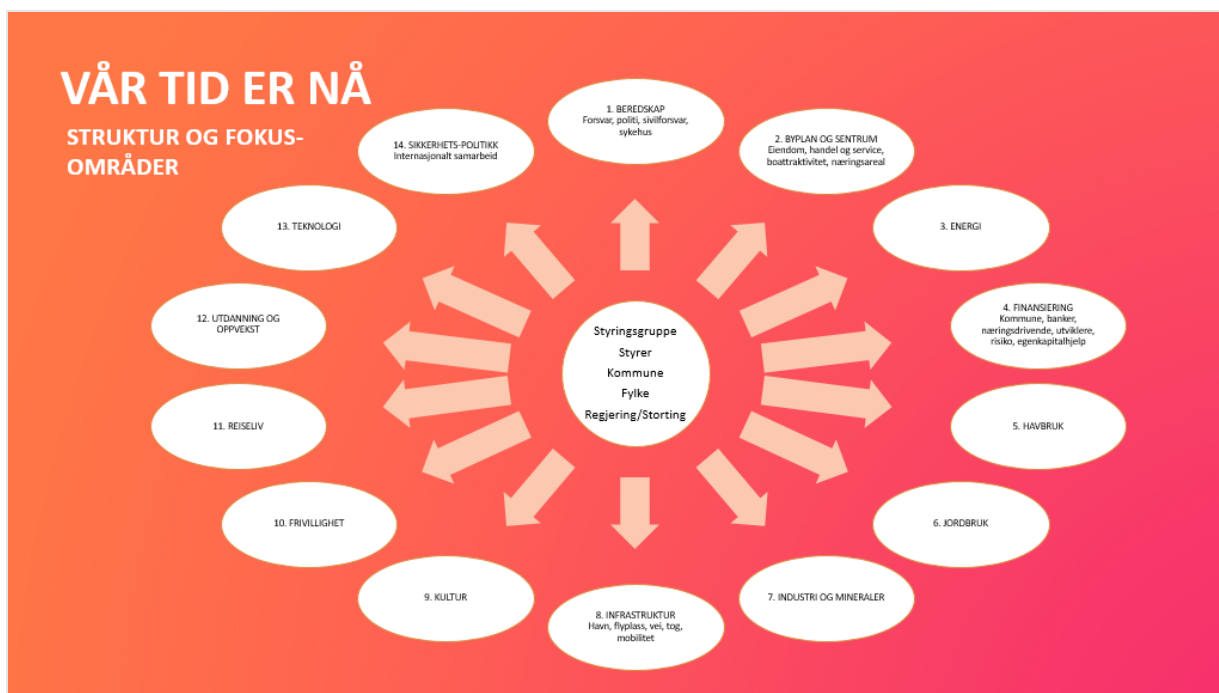
Disse undersøkelsene understreker at det finnes mange positive trekk og tendenser å bygge på i arbeidet med å forsøke å snu trenden i Sør-Varanger, og vi håper at denne Mulighetsstudien vil danne grunnlag for å få dette arbeidet drevet videre, til glede både for lokalsamfunnet, for Norge og for våre allierte.

1.4 PROSJEKTGJENNOMFØRING

Prosjektet «Vår Tid Er Nå» ble definert i begynnelsen av 2023, på initiativ fra Kirkenes Næringsforening, og ble så besluttet gjennomført i følgende sekvens med opstart i mars 2023:

Det ble først arbeidet frem et «handlingsrom», som så førte til en definisjon av 14 spesifikke «Fokusområder» som det skulle jobbes med i parallell. Nøkkelpersoner og kompetanse ble rekruttert til å jobbe med hvert av disse. De 14 fokusområdene som ble definert var følgende:

Arbeidsgruppene som ble etablert for hvert fokusområde samlet informasjon og innspill hver for seg, og gjennomførte også ulike former for kreativ brainstorming. Deretter systematiserte arbeidsgruppene dette til ett sett med forslag til mulige tiltak, og en prioritering av disse, innenfor hvert Fokusområde. Til sammen utgjør dette et bredt spekter av ulike muligheter og forslag, og er her samlet i denne Mulighetsstudien.

Mulighetsstudien må ikke leses som validerte og godkjente eller besluttede tiltak. Dette er resultat av kreativ tenkning og idémyldring, og alt er ikke beregnet, konsekvensutredet eller i fullt monn realitetsorientert, selv om mange elementer er også er godt fundert. Mulighetsstudien må derfor heller leses som en uvurderlig kilde til inspirasjon og unik mulighet til å kunne se potensiale på tvers.

Neste fase er å prioritere og realitets-orientere, vurdere, beslutte, og igangsette. Prosjektet Vår Tid Er Nå går dermed nå over i en ny fase basert på det grunnlaget som er skapt i denne Mulighetsstudien.

1.5 ORGANISERING

1.5.1 TIDSFORBRUK OG MØTEAKTIVITET

Gjennom prosjektet har arbeidsgruppene gjennomført diverse arbeidsmøter på ulik måte og frekvens fra Fokusområde til Fokusområde. Deltagere som ikke har kunnet delta fysisk har bidratt via Teams. Eller man har tilpasset seg ulike behov og kjørt individuelle møter. Det har vært krevende både for styringsgruppen og de som har sittet i arbeidsgruppene å få satt av tilstrekkelig tid sammen. Vi vil med dette uttrykke en stor takk for all innsats gjennom disse månedene.

1.5.2 PROSJEKTLLEDELSE

Funksjon	Navn	Organisasjon
Prosjektansvarlig	Niels Røine	Kirkenes Næringsforening
Prosjektleder	Petter Danbolt	Vår Tid Er Nå
Prosjektmedarbeider	Kristina Amalie Hamre	Vår Tid Er Nå
Markedsføring	Karl-Magnus Malinen	Malinens Entertainment

Tidligere prosjektleder Sæbjørn Tanghus Dale med prosjektmedarbeider Filip Dalmeyer har begge av ulike grunner forlatt prosjektet.

1.5.3 ARBEIDSGRUPPER – FOKUSOMRÅDENE

Lederne for de forskjellige Fokusområdene er listet opp under. Utover dem har det vært opp mot 10 deltagere i enkelte av gruppene.

Prosjektgruppe	Navn	Organisasjon
Beredskap	Per Christian Ludvigsen	Forsvarsbygg
Byplan og Sentrum	Kristine Balsvik Ramberg	Handels- og Serviceforening Sør-Varanger
Energi	Monica Jerijævi	Pasvik Kraft AS
Finansiering		Næringsforeningen med innspill fra medlemmene og enkelte andre bedrifter
Havbruk		Næringsforeningen med innspill fra medlemmene og industrien for øvrig
Industri og mineraler	Audun Celius	Tschudi Kirkenes AS
Infrastruktur	Terje Jørgensen	Kirkenes Havn KF
	Vibeke Tannvik	NHO Arktis
Kultur	Astrid Fadnes	Pikene på broen
Frivillighet		Næringsforeningen med innspill fra de frivillige organisasjonene
Reiseliv		Næringsforeningen i dialog med Visit Kirkenes.
Teknologi	Bård Gamnes	Barel AS
Oppvekst	Gunnhild Jørginsdóttir Brimheim	Basen 2.0, Sør-Varanger Kommune
Utdanning		Næringsforeningen i dialog med SVU

1.5.4 STYRINGSGRUPPE

Styringsgruppen har hatt den funksjonen at de ulike Fokusgruppes ledere har møttes for å diskutere på tvers og gi innspill på helheten i og innretningen av dokumentet. Styringsgruppen har bestått av følgende:

Niels Røine, Kirkenes Næringsforening
 Monica Jerijævi, Varanger Kraft
 Audun Celius, Tschudi
 Solveig Steinmo, Kirkenes fondsforvaltning
 Vibeke Tannvik, NHO Arktis
 Gunnhild J. Brimheim, Basen 2.0, Sør-Varanger kommune (oppvekst)
 Bård Gamnes, Barel
 Terje Jørgensen, Kirkenes havn
 Per-Christian Ludvigsen,
 Astrid Fadnes, Pikene på broen
 Kenneth Stålsett, SVU (Observatør)
 Stian Celius, Sør-Varanger kommune (næringsjef) (Observatør)
 Sveinung Gabrielsen, Innovasjon Norge (Observatør)

1.5.5 PROSJEKTADMINISTRASJON

Prosjektadministrasjon og – gjennomføring har primært anvendt tidsressurser fra prosjekteier Niels Røine, samt innleide ressurser.

2 DE 14 FOKUSOMRÅDENES RAPPORTER

I enkelte av fokusområderapportene refereres det til vedlegg for utfyllende informasjon. Vedleggene finnes bak, i kapittel 3.

2.1 BEREDSKAP

FOKUSOMRÅDE 1. - BEREDSKAP

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
Mellomlang	1	Stat	Statens Hus
	2a	Stat	Beredskapens Hus
	2b		Satse på høyere utdanning innenfor samfunnsikkerhet, arktisk forskning ingeniør- og samfunnsbygging i polare områder etc.
	3		Økt bosetning - utvikle tiltakssonen, som ikke virker etter hensikten
	4		Bilateralt beredskapssamarbeid
	5		Markedsføring og kommunikasjon
	6		Utnytt og ressurssett allerede eksisterende grupper/lag og foreninger

Robuste nødetater, helsetjenester, sivilforsvarsressurser, Forsvar og politi er grunnberedskapen i Sør-Varanger. I tillegg til beredskapsaktørene er økt bosetting, mindre pendling og økt kompetanse i befolkningen (egenberedskap) en viktig del av totalberedskapen.

Øst-Finnmark har den største utfordringen i nasjonal sammenheng ettersom det er her grensen mot Russland ligger. Vekst, utvikling og beredskap i Øst-Finnmark er ikke isolerte finnmarksforhold, men omhandler nasjonal sikkerhet og suverenitet. En viktig faktor er det russiske bastionforsvaret og konsekvensene hvis Russland velger å øke kontrollen innenfor bastionen. En nasjonal tiltakssone må derfor ta utgangspunkt i Natos syv grunnleggende forventninger til samfunnssikkerhet og samfunnets motstandsdyktighet. Disse forventningene er nærmere omtalt i kapittel 10 om totalforsvaret i rapporten utarbeidet av totalberedskapskommisjonen. Det er derfor viktig at staten investerer i Øst-Finnmark. Samfunnssikkerhets- og statssikkerhetshensyn gjør seg begge gjeldende, og må bli tatt hensyn til innenfor en nasjonal ramme.

Tiltakene som er listet under er ikke i prioritert rekkefølge, men er hver for seg viktige for å oppnå økt bosetting som et hovedtiltak for å øke grunnberedskapen i Sør-Varanger.

SAMLOK og boligprosjekt for å gi bosted til statsansatte i sentrumsnære strøk er prosjekt som må drives frem av prosjektledere i tett dialog med etatene, gjerne av personer i etatene som eier folkene. Økt bosetting av statsansatte må komme som et svar på et behov hos etatene selv for å sikre motivasjon til medvirkning.

Prioritet 1:

Opprett Statens hus med mål om 100/200/300 statlige byråkrati-arbeidsplasser.

Gå i dialog med x-antall departementer og direktorater om opprettelsen av at liaison-kontor. Fiskeri/justis/forsvar/finans/kommunaldepartementet er kandidater.

Tilby tomt, tilrettelegging etc. fra lokalt nivå.

Dette vil være viktige arbeidsplasser for akademikere (stor mangelvare i Øst-Finnmark). Hensikten er å legge til rette for økt tilflyt av akademisk kompetanse i Sør-Varanger..

Prioritet 2:

SAMLOK også operativt personell. Lik som Bodø og Bergen, tilpasset Finnmark.

Flytt alle nødmeldetjenestene som allerede er samlokalisert.

Samlokalisert politidistrikt, sivilforsvar i Øst-Finnmark, AMK, brannstasjon for Sør-Varanger (jobb parallelt med et IKS for brann i Varanger) i det samme bygget.

Sats på høyere utdanning innenfor samfunnssikkerhet, arktisk forskning, ingeniør og samfunnsbygging i polare områder etc.

Plassering i nærheten av Kirkenes sykehus.

Prioritet 3:

Utvikle tiltakssonen ytterligere. Den virker ikke ift hensikt.

Legg politisk og administrativt press på alle offentlige aktører (forsvar/politi særskilt) om å gjennomføre boplikt, og tilby byggeklare tomter, finansieringsordning og gode leieavtaler.

«Flyttebonus» legges på toppen av lønn for statsansatte, 50.000 per år i 5 år for å bosette seg i Sør-Varanger/tiltakssonen, med meldt flytting. Forsvaret har en slik ordning, den er på 25.000 i 5 år, økes til lik varigheten av oppholdet i kommunen. Er utdatert, må utvikles.

Forsvaret, Politi og Helse må samkjøre boligkonsept og boligtilbud gjennom Statsbygg og Forsvarsbygg. Eks nybygg i sentrum, med moderne leiligheter tilpasset behovene til unge nyutdannede mennesker som er pre-etableringsfase.

Forsvaret pålegges boplikt (gjennom beordringssystemet av FD) for sjefer med definert beredskapsansvar (klar-tid) på operativt nivå. Må sees i sammenheng med flyttebonus, tjenestebonus.

Gratis tomter (evt. selvkost) til enhver tid som kan tilbys for selvbyggere, boplikt i en periode.

Finn mekanismer for å redusere boligprisene (det er ikke markedslogikk bak slik de er nå).

Barnehage, løpende opptak. Bruk gratis barnehage for det det er verdt. Ansett folk (ufaglærte) med overdekning. Ansett folk med realkompetanse, utdann dem etter hvert.

Prioritet 4:

Legg til rette for bedre sivilt samarbeid FI-NO. DSB og Errilsverket har allerede et årlig møte for nødnettssamarbeid. Bruk dette som utgangspunkt og utvikle mer.

Prioritet 5:

Sosiale medier: Ansett en profesjonell influencer i SVK. Konkurransedyktig lønn. Tilby gratis bolig 3 år. Fremsnakk kommunen og fokus på rekruttering til landsdelen.

Lag «stand» på flyplassen og på hurtigrutekaia. «Hei, har du lyst til å prøve å bo oss? Kom inn for en prat da vel».

Mulighet for offentlig-privat samarbeid. Dyrt for en kommune, men småpenger om man går sammen.

Prioritet 6:

Myndiggjør private lag og foreninger for en større del av de kommunale oppgavene. Skap rammer for innovasjon mellom sektorer.

Eks: Hvorfor lager ikke kokkelinja på VGS kaker til institusjonene? Idrettslag, veilag, hytteforeninger kan etablere og vedlikeholde scooterløyper. SVK kan legge til rette for dette. Økt engasjement i foreninger som allerede eksisterer (som i Finland).

Endre verdiene til SVK. Marker en ny tid på denne måten. Etabler et narrativ og forsterk dette. Gruppen tror at fokus på ting som dette hadde gjort oss mer «på»:

- a. Handlekraft
- b. Tilgjengelighet
- c. Nærhet
- d. Livsglede
- e. Fellesskap

Med alle tilgjengelige midler, forsøke å skape mer politisk engasjement blant unge. Politikken i SVK har for lenge vært forgubbet. Legg til rette for møter, råd etc. Sikrer «dannelse» og bedre situasjonsforståelse, som igjen øker beredskap.

2.2 BYPLAN OG SENTRUM

Et attraktivt og levende sentrum er viktig for en by, og har betydning for hele kommunen. Det er viktig for identiteten til byen, for lokalbefolkningen og for potensielle tilflyttere. Sentrum bør inneholde en kombinasjon av handel, tjenester/service, underholdning, servering, boliger og aktiviteter som gjør at mennesker ønsker å oppholde seg i sentrum.

Det er viktig at man har en forankring på hva man ønsker at sentrum skal romme. I Kirkenes er det de seneste årene tatt noen avgjørelser som har ført til at handelen er spredt i Kirkenes by og at ulike funksjoner (blant annet tannlege) er flyttet ut av sentrum. For at vi skal ha et levende sentrum er vi avhengig at flest mulig mennesker ferdes i sentrum.

Vi har i denne utredningen kommet frem til ulike tiltak som kan føre til et mer attraktivt sentrum. Mange av tiltakene vil kreve et nært samarbeid mellom Sør-Varanger kommune, Kirkenes Næringsforening, VISIT Kirkenes, eiendomsaktører med flere.

Byplan forventes ferdig i løpet av 2023, denne er viktig for prioriteringene som er satt. Vi viser også til rapport fra arbeid og workshop som ble utført i 2016 (se vedlegg).

Tiltak identifisert:

Prioritet 1: Hvilken identitet skal Kirkenes ha?

Hva er unikt med Kirkenes? Dette punktet bør sees i sammenheng de fleste andre punktene; hvem ønsker vi å være? Hva er vår identitet, visjon og strategi? Hvor vil vi være om 5/10/20 år? Hva ønsker man at fremtidens Kirkenes sentrum skal være, for hvem og hvilke funksjoner skal sentrum inneholde? Mulighetene for å romme ulike tilbud og attraksjoner vil alltid være potensialet for å romme mer enn handel.

Prioritet 2: Byplan og handlingsplan

En ny byplan må ferdigstilles. Denne må ta med seg reguleringsarbeid/planer som allerede finnes fra private aktører. Og videre har vi også behov for en handlingsplan og et tett samarbeid med næringslivet for å få gjennomført foreslåtte tiltak i byplanen.

Prioritet 3: Forskjønning av sentrum

Det er et stort behov for å forskjønne og vedlikeholde sentrum. I begrepet "forskjønning" legges mindre tiltak som ugress, flikking på bygg, blomster, benker mm., men også større tiltak som brostein, fontener, større blomsterhav, kunst med mer. Vi bør ha en helhetlig plan på utsmykking av sentrum.

Vi må skape eierskap blant befolkningen og næringsdrivende i sentrum til byen vår, vi må ha et felles ønske om å ha det fint rundt oss. Da blir det straks hyggeligere å oppholde seg i sentrum! Her vil en kritisk suksessfaktor være et godt samarbeid mellom gårdeiere, kommunen og handelsstanden.

Prioritet 4: "Sentrumsleder" for å koordinere handelsaktiviteter

Vi ser et stort behov for å ha en "sentrumsleder" som kan ha dialog med butikkene i handelsstanden, samarbeide med kultur, reiseliv og frivillighet. I tillegg er det viktig å ha dialog med kommunen.

En "sentrumsleder" skal ha ansvaret for større og mindre aktiviteter i sentrum som gjør det mer attraktivt å oppholde seg der. Det er et stort potensial, da vi har svært mange gode arrangementer i Kirkenes (Finnmarksløpet, Barents Spektakel, Kirkenesdagene, Grenseløsfestivalen mm) som kan utnyttes bedre. Samarbeid med reiselivet bør også utvikles videre. Det er tusenvis av passasjerer som ankommer Kirkenes med hurtigruten i året, hvordan kan handelsstanden "få mer" utav disse?

Denne stillingen må være en langvarig prosjektstilling (min 3 år) og kan gjerne sees i sammenheng med reiseliv/kultur (med tanke på finansiering).

Prioritet 5: Politisk forankring og prioriteringer

Det er et stort behov for en økt politisk forståelse og vilje til å satse på sentrum, og ikke minst definere hvilke funksjoner, aktiviteter, servicetilbud og virksomheter sentrum skal romme i fremtiden. Dette er en grunnleggende forutsetning for å lykkes med en langsiktig utvikling og styrking av sentrum.

En fagdag for politikere, administrasjon og sentrale aktører i sentrum kan være en god ide. Se på hvordan gårdeiere og næringsdrivende kan inkluderes i den videre prosessen med byplan. En visjonsprosess bør inngå som en del av kommunens arbeid med byplan, f. eks en mulighetsstudie. Utarbeidelse av strategi/handlingsplan må skje parallelt med visjonsprosess for å sikre realistiske visjoner. Konsekvens for sentrum må inn i alle relevante beslutninger som kommunen gjør mht. lokalisering av egen og andres aktivitet.

Prioritet 6: Bygge attraktive leiligheter i sentrum

Dagens boliger bygges utenfor sentrum, men dersom flere bodde i sentrum ville det naturlig bidra til mer liv. Hvis flere bor og oppholder seg i sentrum vil flere benytte butikker, spisesteder og uteområder. Spørreundersøkelse utført av kommunen viser også at svært mange ønsker å bo sentrumsnært når man når pensjonsalder.

Pris på nybygde leiligheter er uttalt som et hinder, og det kan være mer krevende/dyrere å bygge i sentrum fordi fortetting bla. gir dyrere parkeringsløsninger. Kommunen kan tilrettelegge med rimelige tomter, gebyrreduksjoner og samarbeid om parkeringshus. Boligbyggerlagsmodell og andre kreative løsninger må ses på for rimeligere "inngangsbillett" og attraktivitet.

Prioritet 7: Opphold og trivsel i sentrum

Skape mindre og større aktiviteter og tilbud som gjør at mennesker ønsker å oppholde seg i sentrum i det daglige og for at vi skal oppnå målet om et levende sentrum på f. eks. ettermiddagstid. Flere mennesker i sentrum fører naturlig med seg flere andre tilbud (kaffebarer, bowling med mer). En

avgjørende faktor her er menneskelige ressurser for å få gjennomført både mindre og større aktiviteter.

Prioritet 8: Bevisst parkeringspolitikk

Vi trenger en bedre struktur av parkeringen i sentrum. Dagens sentrum domineres av utflytende overflateparkering som legger beslag på uforholdsmessig mye av arealet i sentrum. Mange næringsdrivende melder om lite parkering til kunder.

Et tiltak kan være å samle parkeringen i ett eller flere parkeringshus. Ansatte som bor sentralt bør også oppfordres til bruk av sykkel slik at ikke parkeringsplasser opptas av ansatte hele dagen. Håndheving av parkeringsregelverk må også vurderes.

Prioritet 9: Samarbeid gårdeiere/eiendomsutviklere

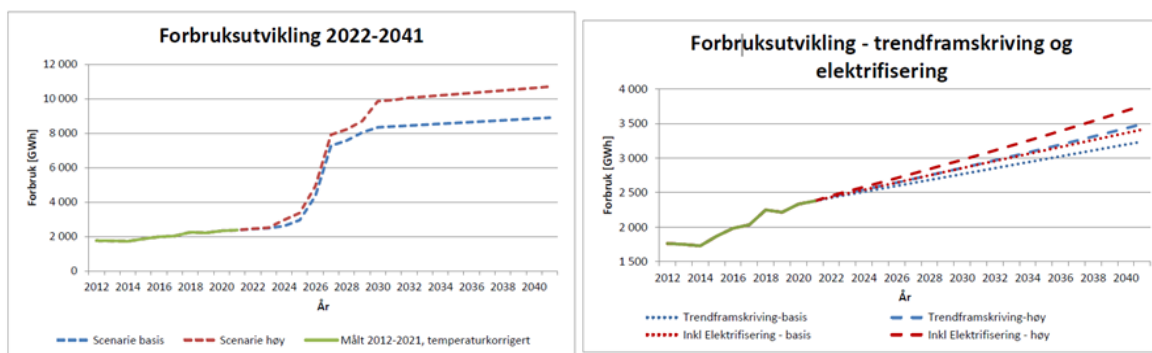
Det er behov for en organisering av eiendomsaktørene i sentrum. Alle har et felles ønske om å utvikle sentrum så hvordan kan man jobbe sammen? Dette vil også gjøre det lettere å samspille med kommunen.

2.3 ENERGI

Det vises til bakgrunnsnotat i vedlegg 3.2.

Forventet kraftig forbruksvekst i Finnmark med det grønne skifte

Nedenfor i figuren til venstre ser vi en scenariobeskrivelse for framtidig forbruksvekst i Finnmark. En kraftig økning fra dagens 2 400 GWh til 8 000-10 000 GWh innen en 10 års periode. Hovedandelen av økningen skyldes store enkelt-tilknytninger innenfor industri. Selv uten disse store enkelt-tilknytninger forventes det en stor økning i forbruket hvis en kun tar for seg elektrifiseringen av samfunnet til ca. 3 000 GWh innen en 10-årsperiode. Viser i figuren til høyre nedenfor.

I lys av de utfordringene Finnmark og Kirkenes har med energitilgang og kraftig forbruksvekst har energigruppa kommet med disse forslagene til prioriteringer:

Prioritet 1: 420 kV linje til Varangerbotn og back-to-back Varangerbotn - Finland

Sør-Varanger og Øst-Finnmark er i dag i en situasjon der all etablering av næring som krever mer enn 1 MW blir avvist på grunn av manglende kapasitet i strømmettet. Situasjonen er alvorlig og hindrer vekst. Kraftlinja på 420 kV fra Skaidi til Varangerbotn (Seida) må bygges og det må det etableres back-to-back omformer fra Varangerbotn til Finland. Dette er nødvendig for å ivareta forsyningsikkerhet og kraft tilgjengelig til eksisterende virksomheter og nyetableringer.

Prioritet 2: Mer grønn fornybar energi

På grunn av det grønne skiftet og klimamålene trenger samfunnet mer kraft, også Sør-Varanger. Dette gir muligheter for nye næringer og aktivitet i tillegg til inntekter til kommunen i form av produksjonsavgift og eiendomsskatt. Direkte og indirekte effekt på lokalt næringsliv både i utbyggings- og driftsfase. Ny kraftproduksjon på 300-400 GWh. Direkte skatteinntekter for Sør- Varanger Kommune på 12-18 MNOK årlig.

Prioritet 3: Hydrogen/ammoniakk produksjon

Etablere elektrolyseproduksjon av grønt hydrogen fra fornybar energi som vind og vannkraft for å dekke lokal og regional etterspørsel. Analyser antyder at H2 blir en viktig del av energimiksen både på land- og kystnære farvann med det grønne skiftet. Dette gjør det nødvendig med desentraliserte produksjonsanlegg. Komprimert hydrogen kan også fungere som balanseenergi/"batteribank" i mangel av nettkapasitet for sluttbruker. For eksempel oppdrettslokaliteter, anleggsområder.

Prioritet 4: Tilknytning på vilkår

Med manglende nett og elektrifiseringen av Melkøya vil det være utfordrende med nettkapasiteten fremover. Det bør vurderes om det kan være aktuelt å drifte eksisterende nett hardere altså å tilby tilknytning på vilkår hvor forbruker risikerer å bli koblet ut dersom det blir en anstrengt situasjon i nettet. Enkelte aktører har signalisert at de kan være interessert i dette.

Prioritet 5: Lavere nettleie

Sør-Varanger har høy nettleie. Sør-Varanger trenger nettleie på samme nivå som Vest-Finnmark for å øke attraktiviteten for nyetableringer.

Prioritet 6: Substituering av anleggsbidrag

Subsidiering av anleggsbidrag for næringslivet for å tiltrekke oss nye etableringer.

Prioritet 7: Økt kunnskapsforståelse i samfunnet

Kraftproduksjon, forbruk og linjenett er et komplekst saksområde. Det er kunnskapsmangel på teamet i alle lag i samfunnet og hos beslutningstakere. Oppfordre kraftselskaper, netteiere, næringsforeninger, LO og NHO til å dele av sin kunnskap ved hjelp av media og presentasjoner.

Prioritet 8: Muligheter innen Kraftpakken for Finnmark

Med regjeringens storsatsing på kraft for Finnmark ligger det mange muligheter fremover for næringslivet. Det bør arbeides for at noen av disse leveransene lander i Sør-Varanger og Øst-Finnmark. Dette kan gjøres ved hjelp av leverandørutviklingsprogram. Det er også nødvendig å ta lærdom av Fosen. Kommunene og reinbeitedistriktene må sikres tilstrekkelig ressurser til å behandle de mange konsesjonene som kommer.

2.4 FINANSIERING

Næringslivet i Sør-Varanger og Øst-Finnmark opplever en svikt når det kommer til finansiering og realisering av prosjekter. Dette er forbundet med høyere risiko for investeringer i regionen. Det er vanskelig å skape interesse blant banker, investorer og kapital sterke bransjer og miljøer. Dette på grunn av mangel på kraft og usikkerhet i forhold til sikkerhet. Derfor vurderes risikoen for høy som blant annet gir seg konkret utslag i høye renter ved etablering.

Et annet hinder for finansiering er Sør-Varanger kommunes manglende effektivitet i planarbeidet. Revidert samfunnsplan, revidert byplan og lystsoneplan mangler. Det samme er industriområder og en havneplan som korresponderer med samfunns og byplan. Det er av største betydning at man tar tak i planarbeidet med kompetanse og fart.

Det må derfor komme tiltak som er risikoavlastende i form av risikolån fra Innovasjon Norge, husleiegarantier med mer. Det er viktig at bedriftene får tilgang på konkurransedyktig langsiktig finansiering. Den første tiltakspakken er gjengitt og vurdert i det neste delkapitlet. Med noen justeringer kan den omdisponeres til å løse deler av behovet.

Behovet for ren investeringskapital er også stort og virkemiddelapparatet (Innovasjon Norge, SIVA/SIVA Eiendom, Forskningsrådet) bør derfor tilføres øremerkede midler. Samtidig er det stor skuffelse over at det er besluttet at Kirkenes Fondsforvaltning skal legges ned. Istedenfor å miste fondsmidlene ønsket man å få et revidert få mandat som knytter seg til Øst-Finnmark generelt og Sør-Varanger spesielt.

Det er også en uro for at Sør-Varangers spesifikke behov for rask tilførsel av starthjelp i en unik situasjon, ikke blir tilstrekkelig hensyntatt. Når for eksempel dette ekstraordinære tilskuddet i revidert statsbudsjett for 2023 på 105 millioner kroner, er det pr dato 116.08 ikke avklart hva ordningen blir og hvilket mulighetsrom dette kan gi. Vi er nødt til å peke på det momentum som tilsier at Sør-Varanger samfunnet trenger ekstra drahjelp og at denne forståelsen forhåpentligvis også blir større i Finnmark.

Videre når det gjelder risikolån så har disse ofte dårligere betingelser (høyere rente osv.) enn vanlige lån, og det vil dermed fortsatt være ugunstig å drive business i Sør-Varanger enn andre steder hvis en skal basere seg på risikolån.

Prosjektet er etter dialog med SIVA eiendom kjent med utformingen av det nye mandatet som skal motvirke markedssvikten for næringsarealer i distriktene. Næringsarealprosjektet KILA, som er gjengitt under industri, kan være en pilot for det nye mandatet da kommunen har en utfordring med høy lånegjeld. SIVA Eiendom er også en naturlig partner for å realisere eiendomsutviklingsprosjektet Nothing Hill i Kirkenes, som på grunn av konseptet med innovasjons- og utdanningscampus har utfordringer med å skaffe normal langsiktig finansiering. Her kan det alternativt stilles husleiegarantier eller andre risikoavlastende tiltak.

Forutsetning er at dette skjer i en form og med prosesser som ikke er konkurransevridende. Samme regler må gjelde alle eiendomsutviklingsprosjekt. Det må smidighet til slik at det er likt for alle som vil skape.

Vår Tid Er Nå bør umiddelbart starte ytterligere dialog med lokalpolitikere, fylkespolitikere regjering, virkemiddelapparatet generelt for å fremlegge en helhetlig plan/krav for hvordan man kan tilrettelegge for en aggressiv stimulering av næringslivet i Sør-Varanger.

FOKUSOMRÅDE 4. - FINANSIERING

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
Kort	1	NED, Fylkeskommunen (IN, SIVA, Forsknings-rådet etc.)	Virkemiddelapparatet
	2		Kommunale næringsfond
Kort	3	Orinor/ Kirkenes Fondsforvaltning	Lokalt/regionalt investornettverk
Kort	4	IN, Orinor, SVU, Sparebank1	Kompetanseheving - Finansiering
Kort	5	SIVA Eiendom /HNDG	Nothing Hill

Prioritet 1:

Det ble i Prop. 78 S (2021-2022) vedtatt en rekke økonomiske tiltak som følge av krigen i Ukraina. Vurderingen av tiltakene var at dersom sanksjoner og motsanksjoner berørte bedrifter i verste scenario, så ville det være behov for omstilling av en rekke næringer. Slik situasjonen har utviklet seg nå er det særlige behov for omstilling av KIMEK og andre bedrifter innen maritim sektor. Ordningene i tiltakspakken er derfor samlet sett vurdert som for smale, og bør justeres slik at de får bedre effekt. De fire tiltakene bør også ses i sammenheng med eksisterende finansieringsordninger fra viktige aktører som for eksempel Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd. Deres finansieringsløsninger må tilpasses eller håndteres med beste og forutsigbart skjønn på en slik måte at ordningene støtter opp om hverandre med formål å skape en varig omstilling i for berørt næringsliv i Sør-Varanger og Øst-Finnmark.

Tiltakene og forslag til endringer er gjengitt under:

1. ***Etablering av en lånegarantiordning med ramme på 400 mill. kroner for bedrifter med likviditetsutfordringer som følge av krigen i Ukraina.***

Det er behov for en slik lånegarantiordning, men løpetiden må forlenges på eksisterende og nye lån slik at disse blir langsiktige lån. Flere bedrifter betaler allerede på lån som ble tatt opp i forbindelse med koronapandemien.

2. ***Utvidelse av rammen for lavrisikolån gjennom Innovasjon Norge med 500 mill. kroner, rettet mot bedrifter i Øst-Finnmark.***

Ordningen treffer ikke da dette er lån til kredittverdige bedrifter med god pantesikkerhet. Private banker tilbyr i dag slike løsninger. Dersom den nye kr. 0,5 mrd. skal benyttes til lån, må dette gis som lån med høy risiko til bedrifter som har behov for å gjøre investeringer som kan bidra til lønnsom utvikling eller omstilling. Det bør vurderes om deler av dette kan benyttes som investeringer og tilskudd rettet mot bedrifters omstilling til nye markeder.

3. ***Støtteordning for bedrifter som har hatt vesentlig inntektsbortfall som følge av krigen i Ukraina innenfor en ramme på 55 mill. kroner.***

Ordningen er landsdekkende. Beløpet er begrenset til Euro 400.000, tilsvarende NOK 3.843.000. Dette innebærer at tap over dette beløpet er bedriftenes ansvar. Det er uklart om beløpet er «Bagatellmessig støtte». Dersom beløpet er «Bagatellmessig støtte», må det avklares om de bedrifter som mottar dette kan motta tilskudd i forhold til omstilling. Det må også avklares om fritak for arbeidsgiveravgift skal regnes inn her.

Om vi tar med bedriftene Kimek AS og Henriksen Shipping Service AS i Kirkenes, omsatte disse begge for over kr. 200 millioner siste år. Disse ligger dermed an til svært store tap for næringslivet.

4. 50 mill. kroner til regionalpolitiske tiltak for å bidra til utvikling og omstilling av næringslivet i Øst-Finnmark.

Ordningen har truffet og bør styrkes. Spesielt ordningen for kommunale næringsfond har mottatt mange søknader om utviklingsprosjekter fra næringslivet. Regionale utviklingsmidler som forvaltes av fylkeskommunen har også blitt brukt på en relevant og effektiv måte, slik at det også bør styrkes.

Prioritet 2:

Kommunale næringsfond er en effektiv metode for å få investerings- og utviklingskapital raskt i omløp til bedriftene. Denne bør styrkes og sees i sammenheng med ordninger fra Innovasjon Norge.

Prioritet 3:

Det er et stort behov for privat investeringskapital i Sør-Varanger. Miljøer satt sammen av næringsforeningen og kommunen og for eksempel Orinor med flere, kan utvikle et lokalt investornettverk som kan være med på å realisere ideer fra lokale grundere.

Men et slikt miljø må kobles opp mot offentlig investeringskapital. Det er mest realistisk at investeringskapital utenfra og lokal investeringskapital først og fremst vil være et supplement til offentlig investeringskapital.

Prioritet 4:

Virkemiddelaktører og lokale bankinstitusjoner må lage og gjennomføre kompetansehevingstiltak for mulige finansieringsløsninger. Dette finnes allerede i dag, men bør styrkes. Prosjekteier kan være Innovasjon Norge, Orinor (SIVA) eller Sør-Varanger utvikling.

Prioritet 5:

Eiendomsutviklingsprosjektet Nothing Hill i Kirkenes eies av High North Development Group (HNDG). Prosjektet har som mål å utvikle gamle Kirkenes sykehus til et fullverdig «Triple-E Campus», som er et velutprøvd konsept som de finske partnerne i Finest Bay Area har utviklet.

Som beskrevet tidligere opplever aktører som HNDG en markedssvikt når det kommer til normal langsiktig bankfinansiering, og har behov for tiltak som er risikoavlastende. Selskapet har henvendt seg til SIVA Eiendom, men fikk avslag på sin søknad om samarbeid november 2022.

SIVA Eiendom er en ideell partner for dette prosjektet og det anbefales at SIVA Eiendom vurderer prosjektet på nytt. HNDG er åpen for å selge hele eller deler av bygningsmassen som går under næringsaktivitet. Det er i dag ingen prosjekter i SIVAs portefølje nord for Tromsø.

2.5 HAVBRUK

Havbruk identifiseres som et av de store satsingsområdene for Sør-Varanger og regionen. Dette er en næring som ikke er avhengig av offentlig finansiering, men trenger politiske vedtak. I tillegg må det gjøres en jobb lokalt. Viktige stikkord er:

- **POSITIVITET:** Det må vises en mer positiv holdning og lyst til å utvikle havbruk politisk og i Sør-Varanger samfunnet generelt.
- **FAKTA:** Denne positiviteten er ikke tilstrekkelig i dag, den må skapes igjennom fakta innhenting og mulighetsstudie basert på kunnskap.
- **KULTURENDRING:** Vi må endre kulturen vår på dette punktet. Vi må få til havbruk på våre egne prinsipper i Sør-Varanger
- **PROAKTIVE:** Vi må være proaktive og sørge for at vi har kompetanse på dette.
- **PRODUKSJON:** Vi må finne flere produksjonslokalteter
- **INVITERE:** Invitere flere havbruksselskaper til Sør-Varanger
- **DIALOG:** Gode prosesser gående og mellom havbruk og fiskeri
- **LEVERANDØRER:** Vi må i vårt havbruk og fiskeri bygge opp større leverandørindustri
- **EKSPERTISE:** Vi må trekke inn mer ekspertise og kompetanse i utviklingen av havbruksnæringen, hånd i hånd med fiskeri
- **VISNINGSSENTER:** Vi må få opp et visningssenter på havbruk.

Konkrete tiltak, i tillegg til det over, som er identifisert er som følger:

FOKUSOMRÅDE 5. - HAVBRUK

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
Kort	1	SVK/ Inter-kommun-alt	Kystsoneplan
Kort	2		Visningskonsesjon
Kort/ midels	3	TFFK	Utdanningskonsesjon
Kort/ midels	4	Norway King Crab	Oppdrett - kongekrabbe
	5		Pukkellaks industrialisert
	6		Kongekrabbeoppdrett
	7		Fiskeoppdrett på land
	8		Identifisere nye fiskeprodukter

2.6 JORDBRUK

Det vises til notat fra Ola Johansen (Sør-Varanger bonde- og Småbrukerlag) og Bjørn Tore Søfting (Nordre Varanger Bondelag), sendt per e-post 26. mai 2023;

FOKUSOMRÅDE 6. - JORDBRUK

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
	1		Kommunale næringsfond/primærnæringsfond.
	2		NIBIO Svanhovd.

Prioritet 1: Kommunale Næringsfond/primærnæringsfond. 100 MNOK i øremerkede midler til investeringer i varig infrastruktur.

Prioritet 2: NIBIO Svanhovd. Landbruks- og matdepartementet (LMD), gjennom NIBIO Svanhovd, har vært helt sentral i utviklingen av landbruket i Sør-Varanger siden 1930 tallet. I dag er NIBIO Svanhovd en av få institusjoner i Øst-Finnmark som besitter et forskningsmiljø. Vi mener det ligger store muligheter for LMD og NIBIO og videreutvikle Svanhovd med flere FOU arbeidsplasser. En økt internasjonal forskningsaktivitet vil øke Norges fredelige tilstedeværelse og samtidig være et utstillingsvindu for hvordan det Norske samfunnet ivaretar ansvaret i et sårbart arktisk område. Vi mener NIBIO Svanhovd må tilkjennes nye oppgaver og bevilges nye bygningsfasiliteter, og få muligheten til å etablere et Internasjonalt forskningssenter for nordlig biodiversitet og naturressurser med 20-30 faglige ansatte og utgangspunkt i pågående internasjonal forsknings- og formidlingsaktivitet. NIBIO Svanhovd er en av få arbeidsplasser som ikke har utfordringer med å få tak i ansatte, og har god søker masse ved utlysning av nye stillinger.

2.7 INDUSTRI OG MINERALER

Pri	Prosjekt	Prosjekteier	Status	Gjennomføring		Effekt	Showstoppere - tiltak (?)	Kostnadsbeskrivelse	Kostnad
				Tidsperspektiv (i beste fall)	Efektbeskrivelse				
1	Gruvedrift	Sydvaranger Drift AS	har alle tillatelser,	3- 15 mnd	Tilrettelegger for finansiering generelt for	6	Store investeringer up front gir stor risiko.	Klargjøring for permanent drift total	1
2	Næringsareal	SVK og Tschudi	Ferdig regulert	3-6 mnd	Nye industriareal tilgjengelig, anlegges aktivitet i opparbeidelsen. Bør see si sammenheng med ny E6 over Strømmen bru til Kirkenes Sentrum	6	politisk riskiko, kostnader for infrastruktur til område	150 millioner for klar gjøring av de første 200 mål.	1
3	Osttilling av Sør varanger kommune	SVK	ikke påbegynt		SVK er essensielt for å få til omstilling av Næringsliv i kommunen. Kommunen må ivareta ha ressurser for å betjene og ivareta næringsaktører, eksisterende næringsliv og nye jobbe for å tilrettelese for nye næringsaktører.	6	SVK	**?	
4	Regulere inn flere konsesjoer for havbuk - sjø og land	SVK	mangler konsesjoner i Sør-Varanger	1-2 år	Legge til rette for flere konsesjoner og legge til rette for landbasert oppdrett - sikre årlig drift av slakteriet på Jakobsnes	5	politisk riskiko	lav - 200'	
5	samarbeid mellom ulike lokale aktører for å kunne ta større oppdrag/ anbud	lokalt næringsliv	ikke påbegynt	2-6 mnd	skape grunnlag for at lokale aktører skal samarbeide i større grad for å				1
6	etablerings HUB - nordkalotten for for eksempel forsvarsateruekk - gruve drift og utstyr	uavklart	trenger industriareal	2-5 år	arbeidsplasser og aktivitet	4	behov for industriareal nært kai		
7	tilrettelegge for kraftkrevende industri			4-8 år					
8	Pukk eksport / transportør Bjørnevatn til Kirkenes	Tschudi		1 år	gråbergstipper blir konkurranse dyktig for eksport	3	investeringer må tas før det kan promoteres	ca 150 mill - vil kunne benyttes ved oppstart av gruve	
9	Omstilling av KIMEK/ næringsliv som har hatt stor aktivitet mot Russland	Kimek		6-18 mnd	beholde største del av de ansatte/ kompetanse i bedriftene		Må drives av bedriftseiere		

*Effekt: 1=liten, 6= høy. **Kostnad: 1= høy kostnad, 6= lav kostnad.

Industri og mineraler har vurdert mulighet for etableringer i Sør-Varanger. Uten industriareal og svært begrenset tilgang på elektrisitet, har vi sett på muligheten på kort, og lengre sikt hvor det er en forutsetning at areal er tilgjengelig og det er tilgang på kraft.

Prioritet 1:

Støtte opp om gjenopptaking av gruvevirksomheten i Bjørnevatn. Dette er det enkle prosjektet som vil gi største ringvirkninger med en tidslinje som er svært fordelaktig og vil gi store ringvirkninger umiddelbart.

Staten bør gå inn, i lag med investorer for å eliminere risiko, med en finansierings støtte for gråbergbrytning.

Prioritet 2:

Tilrettelegge for etablering av industriareal på KILA. Areal er avgjørende for nyetableringer i Sør-Vanger. Etter regjeringens vedtak om 420 linje til Varangerbotn i 2032 er dette svært viktig. Det kan begrunne å jobbes mot nye industri/ kraftkrevende industri i kommunen. Dette sette i sammenheng med Gruvevirksomhet gir mange muligheter.

Prioritet 3:

Sør-Varanger Kommune (SVK) må være klar til å jobbe for utvikling og stimulering til nye etableringer i SVK. SVK er den viktigste enkelt aktører for utvikling, dette må gjøre i nært samarbeid med næringslivet i kommunen og de som ønsker å etablere seg her. Dette var også påpekt av Proneo i deres rapport fra 2016.

SVK må omorganisere seg og få tilført de midler til dette for å være klar for sin vertskapsrolle. Dette ser gruppen på som avgjørende for at eksisterende og nytt næringsliv skal lykkes i SVK.

Prioritet 4:

SVK må få på plass regulering av flere konsesjoner for å sikre at slakteriet på Jakobsnes får tilstrekkelig ressurstilgang for helårlig drift.

Prioritet 5:

Det må igangsettes prosjekt for mer samarbeid i anlegg og bygge bransjen – slikk at de kan stå samlet og kan sammen utføre anbudsforespørslar de ikke kan ta hver for seg. Dette kan tilrettelegges av Næringsforeningen.

Prioritet 6:

Etablering av HUB for ulike næringer. Dette for å utnytte kapasitet på transportmidler som går ut av kommunen. Det kan være for Nordkalotten, inne for eksempel forsvarsutstyr, gruvemateriell.

Prioritet 7:

Jobbe mot kraftkrevende industri. I 2032 vil det være grønn stabil kraft tilgjengelig i kommunen og med areal – vil det være helt naturlig å starte med å promotere SVK allerede nå.

Prioritet 8:

For å utnytte de gråbergs tipper som er i dag, og vil bli med ny gruvevirksomhet, så er det avgjørende at det er transportbånd og ikke tog fra Bjørnevatn til Kirkenes. Dette vil gi varig utnyttelser av gråbergs deponiene, og redusere ulempen ved gruverdrift.

Prioritet 9:

Omstilling av dages virksomheter i SVK. Som Barel og Kimek. Dette vil i hovedsak kunne skje med de virkemidlene som i dag allerede finnes, men om bedrifter har behov utover etablerte ordninger er det viktig at disse følges særlig opp så bedriftene ikke mister kritisk kompetanse.

2.8 INFRASTRUKTUR

Oversikt over anbefalte tiltak – i prioritert rekkefølge – fra gruppa fremkommer av tabeller i denne teksten. Av tiltakene trekkes spesielt frem omlegging av E6 med tunnel fra Kirkens sentrum ved Kimek-hallen og til KILA, bru over fjorden og med ny veg med påkobling til E6 ved Strømmen bru. Mye forarbeid er gjennomført og kan gjenbrukes, og tiltaket har allerede en betydelig grunnfinansiering. Det kan gjennomføres raskt, allerede ett til to år for deler av prosjektet. Med tiltaket løses utfordringene med å få på plass en fremtidsrettet innfartsløsning til Kirkenes, og med tiltaket legges det samtidig til rette for etablering av et nytt næringsareal som på alle vis – også trafikkmessig – ligger skjermet fra sentrum av Kirkenes.

Videre trekkes frem nye svært miljørettede tiltak i havn hvor både utfylling og nye kaier for godstrafikk og ny modernisert sjøfront gir grunnlag for helt nye og store næringer i Sør-Varanger. Oppstart av bygging godsterminal kan skje allerede i 2024, mens ny cruise-kai integrert i den moderniserte sjøfronten krever en noe mer tidkrevende reguleringsprosess.

Oppgradering av sjøfronten og en foreslått omlegging av E6 i Kirkenes vil være et viktig bidrag til moderniseringen av Kirkenes med tidsriktige løsninger og tilbud, og derved gi et vesentlig bidrag til økt bolyst i Sør-Varanger.

Det foreslås også andre tiltak knyttet til vei og luftfart. Her trekkes spesielt frem en oppgradering av FV92 fra Neiden til grensen mot Finland som et nødvendig tiltak for å legge til rette for økt næringsvirksomhet generelt, og opprusting av RV 8850 (Pasvikveien) samt forlengelse av denne for tilknytning til det finske veinettet. Tiltaket vil ha stor distriktspolitisk betydning for den langstrakte Pasvikdalen i tillegg til å være et svært viktig tiltak både forsvarsmessig og totalforsvarsmessig (samfunnssikkerhet).

Innenfor luftfarten foreslås det å gjøre Høybuktkmoen flyplass til en del av nettverket for elektrifisering av flyparken på regionalnettet. Utvalget mener at den korte flyavstanden mellom Kirkenes, Vadsø, Vardø og Ivalo gjør Høybuktkmoen godt egnet. Helheten i de foreslåtte tiltak gjør det også aktuelt å arbeide for å få Høybuktkmoen inn på flyrutenettet i Finland.

De aller fleste foreslåtte tiltak vil ha betydning for det internasjonale samarbeidet i Øst-Finnmark, det være seg innenfor internasjonal godstransport, turisme, samhandling med samfunn og næringsliv i Finland, i tillegg til internasjonalt forsvarssamarbeid. Forslagene samlet legger også til rette for etablering av utenlandske aktører i den nye næringsområdet på Slambanken.

Pri.	Tiltak	Horisont	Politisk vedt.	Est. kostnad	Eier
1	Omlegging E6 m/ny bro og tunell til Kirkenes	Kort	Næringsareal, ikke veitrase	1 mrd kr.	Statens vegvesen
2	Godsterminal Kirkenes havn	Kort	Ja	425 mill. kr.	Kirkenes havn KF
3	Sentrumsmobilitet, fornyet sjøfront og ny cruise-kai	Kort	Ja	325 mill. kr.	
4	Elfly-pilot på Høybuktkmoen	Kort	Nei	70 mill. kr.	Avinor
5	Oppgradert Fv92 fra Neiden til grensen mot Finland	Mellomlang sikt	Ja	100 mill. kr.	Statens vegvesen
6	Vedlikehold av veier	Kort, mlang og lang sikt	Ja	150 mill. kr.	Statens vegvesen
7	Terminal Høybuktkmoen	Mel. sikt	Nei	Ukjent	Avinor
8	Forlenge rullebanen	Lang sikt	Nei	Ukjent	Avinor
9	Ny vei gjennom Pasvikdalen	Lang sikt	Nei	Ukjent	Stat/fylke/Forsvar
10	Ny kryssløsning for Fv 92/E6 i Neiden	Lang sikt	Nei	Ukjent	Statens vegvesen

Foreslåtte prosjekter:

Prioritet nr. 1	Omlegging av E6 fra Strømmen bro på østsiden av Tømmerneset – bro over Langfjorden til kommunens nye næringsareal på Slambanken – tunnel til Kirkenes sentrum			
Prosjekteier	Sør-Varanger kommune og Statens Vegvesen			
Formål, innhold og effekt	Løser utfordringer knyttet til ny næringsutvikling i kommunen gjennom etablering av et nytt, stort næringsområde i Sør-Varanger, samt transport til og fra havn. Det løser i tillegg Statens Vegvesens utfordringer med å vedlikeholde og utvikle E6 i dagens trase – særlig langs tredjevann og andrevann samt mobilitetsutfordringer i Kirkenes by. Og det gir to broer over Langfjorden mot dagens ene. <u>Internasjonalt:</u> Legger til rette for å etablere Kirkenes som mulig internasjonal godshavn, og base for etablering og drift av havvind i Finnmark og Troms.			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	200 mill. kr.	400 mill. kr.	400 mill. kr.	I tillegg til omdisponering av allerede tildelte midler til Strømmen bro
Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark:</u> Tiltaket er sentralt for raskt å få realisert kommunens planer for nytt næringsareal på Slambanken. Uten tiltaket vil muligheter for å gjøre areal tilgjengelig for de som ønsker å etablere næringsvirksomhet i Sør-Varanger i overskuelig fremtid være svært begrenset.</p> <p><u>Styrke beredskap i Øst-Finnmark:</u> Under forutsetning av at eksisterende Strømmen bro beholdes, gir tiltaket en særdeles viktig redundans i transportkorridorer fra Kirkenes vestover. Altså to bruer over Langfjorden mot dagens ene.</p> <p><u>Økt bolyst og optimisme i Sør-Varanger:</u> I tillegg til å legge til rette for økt trafikk på E6 - noe som vanskelig kan realiseres i dagens trase - løser tiltaket noen viktige konflikter mellom trafikk på E6 og myke hensyn i Kirkenes by.</p>			

Prioritet nr. 2	Godsterminal Kirkenes havn			
Prosjekteier	Kirkenes havn KF			
Formål, innhold og effekt	Kirkenes havn jobber for å etablere Kirkenes som eksport- og importhavn for det finske markedet. Finlands behov for tilgang til en havn utenfor Østersjøen er trolig styrket etter at krigen kom. Dette prosjektet er sterkt knyttet til et annet viktig (langsiktig) mål i Kirkenes havn - å etablere Kirkenes som vestlig havn i den nordlige sjørute. Her er tanken å transportere gods fra Asia over Kirkenes havn og videre til Europa med hydrogendrevne lastebiler til havn i Oulu eller Kemi i Finland, og derfra videre på skip (som er mest miljøvennlig) på Østersjøen til et Europeisk marked langs Østersjøen større enn 150 mill. mennesker. Lykkes dette, vil det på sikt også være mulig å utvikle Kirkenes til transitthavn mellom Asia og Nord-Amerikas østkyst. Det jobbes med å komme i gang med ny container-kai og roll-on/roll-off kai i eksisterende område i Kirkenes. Helst med en flytekai som kan transporteres til nytt stort havneområde utenfor Kirkenes sentrum senere.			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	100 mill. kr.	125 mill. kr.	200 mill. kr.	Tiltaket ligger inne i kommunale planer og kan realiseres raskt.
Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark:</u> Legger til rette for å realisere potensialet for å gjøre Kirkenes til en viktig godshavn for det finske markedet og for godstrafikk i Arktis. Hvis dette lykkes, vil</p>			

	<p>det medføre landbasert næringsaktiviteter i logistikkbransjen et stort antall nye arbeidsplasser.</p> <p><u>Styrke beredskap i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Det finnes i dag ikke ro-ro kai øst for Hammerfest. Tiltaket inneholder en ro-ro kai som gjør det mulig å laste/losse rullende gods fra enden av fartøyet. Forsvaret bruker f eks. slike kaier ved forflytning av militært materiell.</p>

Prioritet nr. 3	Sentrumsmobilitet og -utvikling med utvikling av sjøfront, med bygging av ny cruise-kai			
Prosjekteier	Statens vegvesen og Kirkenes havn KF			
Formål, innhold og effekt	<p>Cruise er en ny satsing i Kirkenes. Målet er å utnytte Kirkenes` posisjon som selvstendig arktisk turistdestinasjon i tillegg til å være inngangsporten til finsk Lappland. Med direktefly til Oslo er Kirkenes også egnet som snuhavn. Med forlenget rullebane på Høybuktmoen satses det på Kirkenes som start- og snuhavn for cruise i Arktis. Turistnæringen i Sør-Varanger står samlet bak tiltaket, og målet er å utnytte Kirkenes` posisjon som selvstendig arktisk turistdestinasjon i tillegg til å være inngangsporten til finsk Lappland. Kirkenes havn KF er grunneier på den 500 meter lange sjøfronten i Kirkenes – på hver side av Thon-hotellet. Her skal det i et offentlig-privat samarbeid finansiert lokalt utvikles en ny og moderne sjøfront med promenader, boliger, restauranter, sjøbad med badstue mv.</p> <p>Nøkkelen til å få dette særdeles viktige prosjektet for økt bolyst i Sør-Varanger realisert, er ekstern finansiering av en cruise-kai integrert i sjøfronten – kanskje som en flytende kailøsning. Det øvrige finansieres lokalt. I dag benyttes en industrikai til cruiseanløp. Prosjektet forutsetter at E6 legges om fra å gå foran til å gå bak Amfi-senteret i byen.</p>			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	10 mill. kr.	150 mill. kr.	165 mill. kr.	Statens vegvesen har allerede budsjett for omlegging/utvikling av E6 i Kirkenes
Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Tiltaket legger til rette for nye tilbud i service- og serveringsbransjen på den moderniserte sjøfronten.</p> <p><u>Styrke beredskap i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Tiltaket øker kapasiteten i Kirkenes havn (betydelig økt antall kaimeter), dette gir styrket beredskap for flytting av gods og materiell mellom land og skip.</p> <p><u>Økt bolyst og optimisme i Sør-Varanger:</u></p> <p>Tiltaket gir et markant bidrag til modernisering av Kirkenes, og styrker muligheter for utvikling av Kirkenes sentrum med tilknytning til sjøfronten i byen.</p>			

Prioritet nr. 4	Elfly-pilot på Høybuktmoen flyplass i Kirkenes			
Prosjekteier	Avinor			
Formål, innhold og effekt	<p>Infrastruktur for etablere Kirkenes som pilot for elektrifisering av flyparken på regionalnettet. Oppgradere nord-syd banen til kortbanestatus 800x30m (forsvaret/droner/elfly). Kirkenes vurderes å være godt egnet for formålet med korte flydistanser til Vadsø, Vardø og Ivalo.</p>			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	5 mill. kr.	35 mill. kr.	30 mill. kr.	

Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark og økt bolyst og optimisme i Sør-Varanger:</u></p> <p>Dette er et viktig tiltak både nasjonalt og regionalt for utvikling av bærekraftige samferdselsløsninger. Det vil også være betydningsfullt for å styrke fokus i Øst-Finnmark på det grønne skiftet.</p>
--	---

Prioritet nr. 5	Oppgradert Fv92 fra Neiden til grensen mot Finland (ca 10 km)			
Prosjekteier	Statens vegvesen			
Effekter	Oppgradering til å tåle tungtrafikk og lange vogntog. Er hovedrute for trafikk fra Sør-Varanger til Sør-Norge og Finland/Sverige. Elendig tilstand i forhold til samme vei på Finsk side			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	25 mill. kr.	50 mill. kr.	25 mill. kr.	
Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Tiltaket er helt sentralt for å legge til rette for transport inn og ut av regionen i flere næringer og bransjer. Uten tiltak vil denne veistrekningen bli en begrensning og et hinder for viktige deler av næringsutviklingen i Sør-Varanger.</p> <p><u>Styrke beredskap i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Dagens Fv92 på denne strekningen er av varierende standard. Den tåler i svært begrenset grad vektbelastning, noe som både har næringsmessige og beredskapsmessige konsekvenser. Når dette er den eneste veien mellom Sør-Varanger og Finland, bør tiltak for å sikre beredskap på dette området iverksettes snarest.</p>			

Prioritet nr. 6	Vedlikehold av veier			
Prosjekteier	Statens vegvesen og Finnmark fylkeskommune			
Formål, innhold og effekt	Det er stort behov for vedlikehold av veier i Sør-Varanger. Her nevnes spesielt E6 Kirkenes-Høybuktknoen og Neiden-Bugøyfjord, FV 8850 Pasvikveien og RV 92 fra Neiden til finskegrensen			
Budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	25 mill. kr.	25 mill. kr.	100 mill. kr.	Dette er grove anslag
Oppfyllelse av regjeringens mål for Øst-Finnmark	<p><u>Styrke næringsutvikling i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Høyere standard på veier og bedret fremkommelighet vil ha klar positiv effekt for nær sagt hele næringslivet i kommunen. Tiltaket vil styrke bedrifter i entreprenørbransjen, og skape 20-40 nye arbeidsplasser så lenge arbeidet pågår.</p> <p><u>Styrke beredskap i Øst-Finnmark:</u></p> <p>Høyere standard på veier har en klar beredskapsmessig positiv effekt.</p> <p><u>Økt bolyst og optimisme i Sør-Varanger:</u></p> <p>Tiltaket legger til rette for bedre fremkommelighet og høyere standard på veistrukturen i kommunen.</p>			

Samlet budsjettbehov	2024	2025	2026 →	Kommentar
	365 mill. kr.	785 mill. kr.	920 mill. kr.	

Ikke prissatte tiltak				
Prosjekter	Terminal Høybuktknoen.			

Forleng terminalen vestover (mot E6) for ny ankomst utland/helikopter/frakt. Utvide avgangsarealet ved å flytte ankomst til «utenlandsterminalen». Oppgradere/utvide "utenlandsterminalen".

Rullebaneforlengelse Høybuktknoen.

Forleng rullebanen til 3000m – trafikk til Asia/USA. Fjerne fjellknaus i øst, tupere Tennvatnfjell. Forsterke rullebanens bæreevne og utvide bredden fra 45 til 60m. Etablere flyoppstillingsplass for store flytyper. Etablere parallell taksebane for å effektivisere trafikkavviklingen. Oppgradere nord-syd-banen til kortbanestatus 800x30m (forsvaret/droner)."

Ny vei gjennom Pasvikdalen.

Omgjøring av FV 8850 til riksvei, forleng den og knytte den til veinettet i Finland. Hele veien fra Hesseng bør omfattes av prosjektet. Økning til 60t akseltrykk (50 i dag). Veien er i dag i svært dårlig forfatning og ikke egnet dersom det er et mål å opprettholde bosetning i dalen og utnytte potensialet for ny næring. Utvikling av forsvarssamarbeidet mellom Finland, Sverige og Norge vil trolig lede frem til et behov for å forleng veien gjennom Pasvik og knytte den til vei-nettet på finsk side. Det kan åpne for at dette kostbare prosjektet kan gjennomføres som et internasjonalt prosjekt hvor også Forsvaret/NATO kan ha en rolle i finansieringen.

Ny kryssløsning for RV 92

Ny bru og vei for påkobling på E6 ved Ferdesmyra. Dagens løsning hvor RV92 møter E6 i Neiden tillater ikke kjøretøyer med en viss lengde å ta sving til venstre. De må svinge til høyre og finne et egnet sted å snu for å komme vestover på E6. Det er utredet et alternativ med ny veitrase i Neiden ved Ferdesmyra.

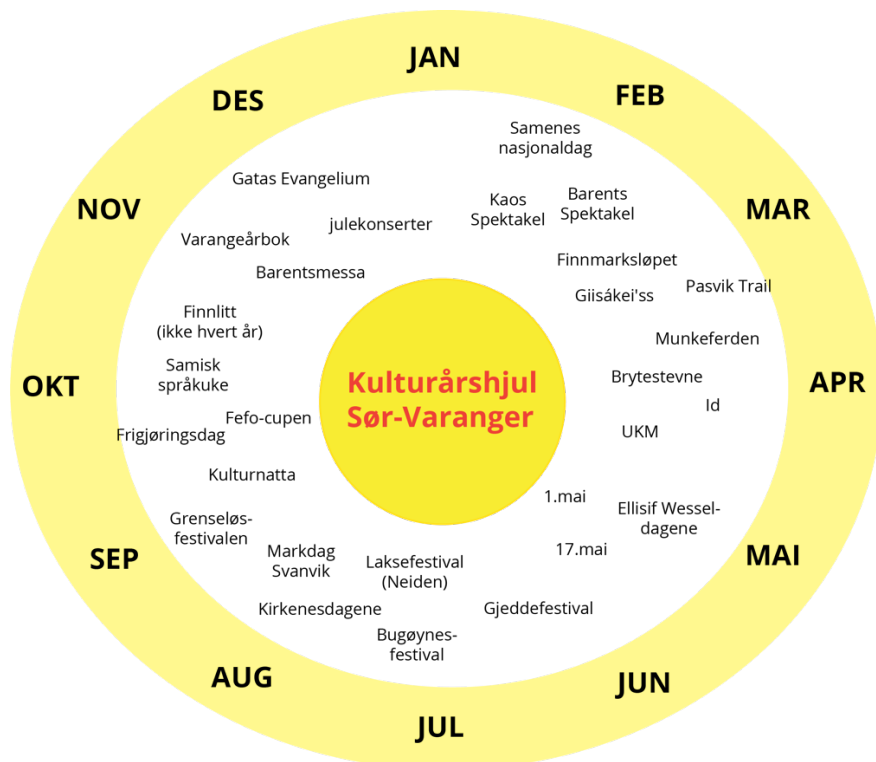
2.9 KULTUR

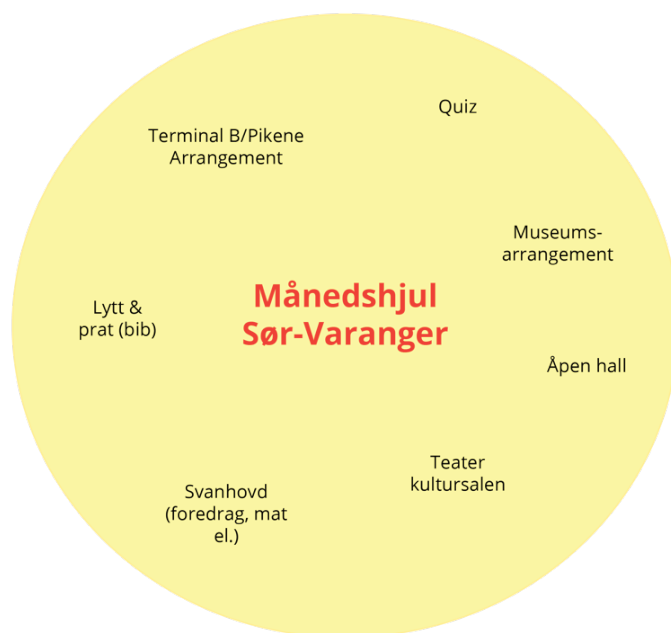
Ved å styrke det eksisterende kultur og idrettstilbud i Sør-Varanger, vil vi også styrke attraktiviteten og øke aktiviteten i kommunen. Kulturnæringen skiller seg ut fra mange andre næringer ved at det er vanskelig å måle, teste eller verdsette i kroner. Samtidig trekkes kveldsøkonomien – altså all aktivitet, opplevelser og tilbud som skjer på kveldstid og i helgene – som en faktor som kan påvirke valg av bosted, spesielt for unge.

Sør-Varanger generelt og Kirkenes spesielt, kjennetegnes i dag ved at det er et stort omfang av tilbud og aktivitet både innenfor det frivillige, organiserte og det profesjonelle feltet. Det er stort antall frivillige foreninger og mange arrangement. Dette viser seg også i Telemarksforskning sin årlige kulturindeks, en årlig oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner, der Sør-Varanger på 2021-målingen ligger på en 19.plass nasjonalt.

Til stede på møtene i kulturgruppe: Grenselandmuseet, Ofelas Arena, Á'vv Skoltesamisk museum, Bymisjonen, Pikene på Broen, Sør-Varanger bibliotek, Barentshallene og Pikene på Broen (koordinator).

Grappa har skissert opp et årshjul, månedshjul og ukeshjul for å kartlegge kulturlivet i Sør-Varanger. Kartleggingen er ikke fullstendig, men underbygger likevel resultatet i kulturindeksen – at det er mye kulturaktivitet i kommunen:

«Hjulene» som viser noen av aktivitetene gjennom en vanlig uke, avdekker at 1) det er godt dekning av aktivitet gjennom året, januar og mai skiller seg ut som måneder med noe lavere aktivitet, og 2) det er få faste månedlige aktiviteter.

Hovedutfordringene i kulturnæringen i Sør-Varanger ligger i å 1) styrke eksisterende tilbud og aktivitet 2) Styrke samarbeid mellom kulturnæring og med andre næringer/aktører, 3) Synliggjøre/styrke kommunikasjonen av eksisterende tilbud.

Innspill til enkelttiltak:

(Ikke i en prioritert rekkefølge)

1) Kulturkalender

Det finner per i dag ingen gode, felles plattformer for kommunikasjon av arrangement og aktivitet til publikum. Mye skjer på facebook, noe er i Sør-Varanger Avis, men det er ingen gode, felles plattformer. Dette kan bli integrert i den allerede pågående prosessen med nettportalen Kirkenes24.

2) Sør-Varanger kulturkoordinator

En eksternt kulturkoordinator som er bindelegg mellom de ulike aktørene, har ansvar for felles markedsføring, kalle inn og koordinere samarbeidsmøter mellom kulturfeltet, jobber for økt integrering mellom norsk og finsk kultur, systematisere informasjon om arrangementer, "kulturbrev" (nyhetsbrev om det som skjer i SV og regionen). Koordinere Kirkenesdagene og Kulturnatta

3) Synliggjøre skoltesamisk språk, kultur og musikk

Dette kan f. eks gjøres ved å skilte mer på skoltesamisk, fremme skoltesamiske band og musikere og etablere flere møteplasser for skoltesamisk kultur og kunnskap – også utover skoltesamisk museum sine lokaler.

4) Kirkenes 25 år – markering

Kan være en positiv markering for Kirkenes. Byvandring, bursdagskake?

5) Kirkenes som friby for kunstnere

Prosjekt som Pikene på Broen allerede ser på mulighetene for. Vært vellykket i mange andre byer, f.eks Harstad for musikere.

6) Etablere verksted og studioplasser for kunstnere/kreative

Samlokalisere med andre kreative næringer? Muligheter for «drop in-plasser», samt mer faste verksteder/studioplasser for kunstnere.

7) Tilrettelegge bandøvningslokaler for musikere

8) Markering av grenseoppgangen anno 1826 – 2026

Viktig merknad her: Vi kan ikke kalle det et jubileum. For skoltesamene markerer året en stor katastrofe for urfolksgruppen. Dette må komme fram.

9) Etablering av nytt Saviomuseum

En prosess pågår allerede. Mulig å samlokalisere med annet program/aktivitet?

10) Pusse opp biblioteket

En prioritert kommunen kan gjøre? Biblioteket er et av de hyppigst brukte offentlige rommene i Kirkenes.

11) Større integrering av kulturscenene i Inari og Sør-Varanger

2.10 FRIVILLIGHET

Sentrale spørsmål er:

- Må samle frivilligheten og jobbe mer sammen, nå er det litt at man ikke alltid drar i samme retning. En type prosjektorgan. Se på funksjonen til idrettsrådet.
- Flere må få bedre oversikt over hvor man kan søke prosjektmidler
- Bedre at man kan benytte seg av andre organisasjoners kompetanse
- Sørge for å lære mest mulig av aktivitetsparken, Bjørnevatn-prosjektet. Hvordan har man fått til modellen med at så mange bidrar.
- Hvordan få opp antall timer brukt av frivillige i frivilligheten pr frivillig?
- Hvordan integrere pensjonister i frivilligheten i større grad – lage et frivillighetsprogram?
- Hvordan få flere ny innflyttede inn i frivilligheten som frivillige?

Konkrete forlag til tiltak:

Vår tid er nå			
FOKUSOMRÅDE 10. - FRIVILLIGHET			
Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
	1		Opprette senter for frivillighet
	2		Kartlegge de 50 frivillige som legger ned flest timer i frivilligheten pr år. Gjøre dem til helter!
	3		KNF/kommune etablere og drifte "Faglig råd frivillighet"
	4		Etablere "frivillige i beredskap"-gruppe
	5		Lage samfunnsregnskap for frivilligheten sammen med et universitetsmiljø (også i et beredskapsperspektiv)

2.11 REISELIV

Reiselivsaktørene i Sør-Varanger skapte i 2023 i fellesskap gjennom Visit Kirkenes SA en masterplan for reiseliv. Den består av 5 tiltaksområder som er ment å bidra til å realisere masterplanens overordnede mål med en tiltaksplan fra april 2023 - april 2026. Den er også et viktig grunnlag for å oppnå/beholde merket for bærekraftig reisemål (Innovasjon Norge). Tiltaksplanen skal revideres hvert år, i tråd med merkeordningens versjon 3.0. Tiltakene skal fortløpende defineres, ansvarsfordelles og kostnads vurderes i ettårige handlingsplaner som følger reisemålsstrategien. Prioriteringene og visjoner for Vår Tid Er Nå er dermed hentet fra denne Masterplanen.

Det som i tillegg er diskutert utover Masterplanen, er å jobbe intensivt videre med:

- Bli enda mer målgruppefokuset
- Bli enda mer bevisst og bygge på unikheter. Bevissthet på hva som skiller oss ut fra andre destinasjoner
- Bransjen må være særdeles tydelig på forutsigbarhet på kraft. Pr nå er det umulig å bygge nye hoteller for å øke kapasiteten for eksempel. Man mangler forutsigbarhet på kraftlinjer. Uten denne forutsigbarheten og tilgjengeligheten på strøm stopper også investor-interessen for å investere i hoteller og reiselivet.
- Et visningssenter sammen med et kultursenter i sentrum, kanskje i havneområdet og nær cruise-kai, er også umulig å gå videre med uten en byplan og forutsigbarhet på kraft

Visjon

Sør-Varanger skal bli verdenskjent som et helårlig bærekraftig reisemål som byr på sterke og lett tilgjengelige opplevelser basert på arktisk natur og dyreliv og lokal kultur og levemåte.

Spesifisert:

- Sør-Varanger som reisemål skal bli særlig kjent for gode opplevelser knyttet til kongekrabben, kystopplevelser og kunsten å leve godt i det høye nord (Arctic living)
- Sør-Varanger skal oppfattes som et helstøpt, opplevelsesbasert reisemål, med Kirkenes sentrum som et attraktivt og effektivt nav for opplevelser i hele regionen og med Bugøynes, Pasvik, Neiden som selvstendige og berikende besøksmål. Grense Jakobselv skal i tillegg jobbes med som et viktig besøkspunkt.
- Sør-Varanger skal fremstå som et bærekraftig reisemål som ivaretar natur, kultur og miljø og styrker sosiale verdier og økonomisk levedyktighet.

Tre overordnede mål

Sør-Varanger skal innen 2030:

- Øke sysselsettingen i reiselivet til 350 årsverk¹
- Øke verdiskapingen med 25% (fra 2019-nivå)
- Beholdet merket som bærekraftig reisemål og framstå som et mer attraktivt lokalsamfunn, målt på både økonomi, natur og sosiokulturelle forhold.

---

¹ Tall basert på SSBs næringskodene 55, 56 og 79.

Fem effektmål

Masterplanens strategidel er bygd på fem effektmål.

- Styrke posisjon og konkurransekraft
- Styrke tilgjengeligheten til og internt på reisemålet
- Styrke bedriftenes omstillingsevne, ledelsen av reisemålet og samarbeidet med finsk Lapland
- Revitalisere reisemålets kommunikasjon og profil
- Styrke bærekraft og besøksstyring på reisemålet

Tiltaksområder prioriterte tiltak:

- 1 Oppgradere viktige besøkspunkter for Kirkenes-regionen.
- 2 Styrket destinasjonsledelse og organisering
- 3 Kirkenesregionen som bærekraftig reisemål
- 4 Infrastruktur, tilgjengelighet og strategiske allianser
- 5 Opplevelsesutvikling, kompetanse og kommunikasjon

OMRÅDE 1. VIKTIGE BESØKSPUNKTER FOR KIRKENESREGIONEN

1. Kirkenes by med følgende punkter:

a. Hurtigrutekaia og strandområdet;

Tilrettelegge for en tryggere gangvei mellom sentrum og kaia med skilting, riktig symbolikk og ulike transportløsninger (taxi, spark, sykkel etc).

b. **Torget:** Bedre skilting og infotavler, etablere fotopunkt og enkle aktiviteter (akebakke, isbane, sjakk, bordtennis etc.)

c. **Utkikkspunkt Prestefjellet;** Bedre skilting, etablere benker, bedre system for brøyting og parkering.

d. **Flyplassen;** Bedre skilting og informasjon (tiltak som øker kundeopplevelsen ved ankomst.)

e. **Storskog Grensestasjon;** Bedre skilting og informasjon (øke kundeopplevelsen ved ankomst)

Synliggjøre og styrke identiteten i de fem opplevelsesområdene:

2. **Bugøynes:** Rik kulturhistorie, havfiske, kongekrabbe og finsk tilknytning
3. **Pasvik:** Strekingen Sandnes – Infopunkt Gjøken
4. **Neiden:** Skoltesamisk museum, Neidenelva, friluftsliv, Porten til Finland
5. **Grense-Jakobselv:** Midnattssol, strender, grense og veis ende.

Hvor	Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Hele SVK	infoskilter	Få opp de siste infoskiltene som er produsert	Juni 23	SVK	
	Avklare ryddebehov	Dialogmøte rydding av snø/skog	årlig	VKR	C2-1
	Skiltplan Krigsminner	lhht til krigsminneplan	Juni 2025	SVK	C1-1
KKN	Gangvei fra Havna	Tilrettelegge for en bedre gjesteopplevelse for dem som ankommer med Hurtigruten	April 2026	SVK	D5-1
	Bunkersbyen	Plan for tilrettelegging (skilting etc)	April 2024	SVK	
	Storskog	Infoskilt	April 2025	VKR	

Neiden	Skilting finskegrensen	Velkomst-/Infoskilt finskegrensen	April 2025	VKR	
Bugøynes	Regulering parkering	Tilrettelegge for bobiler, busser, privatbiler	April 2026	SVK	D5-1
	Infoskilt ved E6	Få opp et skilt ved E6 der veien går til Bugøynes	April 2024	VKR	
	Pleymkaia	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2025	VKR	
	Plan for bobiler	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2024	VKR	D5-1
Pasvik	Parkering Storfjellet	Vinterbrøyting	Nov 2025	SVK	D5-1
	Dark sky	Sertifisering	Nov 2023	NIBIO	
	Infopunkt Gjøken	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2024	NPS	D5-1
Grensen	Parkering	Tilrettelegge for bobiler/ oppgraderte toaletter	April 2026	SVK	D5-1
	Fotefar mot Nord	Grense-Jakobselv som en av 5 piloter i 2024	April 2024	SVK	C1-1

OMRÅDE 2. STYRKET DESTINASJONSLEDELSE OG ORGANISERING

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Reiseliv i det kommunale planverket	Innarbeide masterplanen i den kommunale planstrategien	Jan 2024	SVK	B1-1
Kommunal behandling av revidert masterplan	Revidert Masterplan skal behandles i kommunestyret	April 23	SVK	B1-1
Årlig orientering i Kommunestyre	Kommunestyret skal fatte et vedtak på at reiseliv de skal ha en årlig statusrapportering på masterplanarbeidet i kommunestyret	Årlig i mars	SVK	B1-2
Drift av strategisk råd	Innkalle rådet minst en gang årlig	Årlig	KNF	A1-1
Samarbeid Nord Finland	Forpliktene samarbeidsavtaler	Des. 2023	VKR	
«Vår tid er nå»	Styrket identitet og samordnet profilering		KNF	A1-1
Fagråd Finland	Samordningsorgan for aktører i SVK		KNF	

OMRÅDE 3. KIRKENES SOM BÆREKRAFTIG REISEMÅL

I august 2021 fikk Kirkenes merket som bærekraftig reisemål. «Masterplan for Sør-Varanger mot 2030» er vår strategi og handlingsplan i-forarbeidet som bærekraftig reisemål. De følgende tiltakene skal besvare de kriteriene som må innfris i standarden og som ikke er knyttet til de andre tiltaksområdene i planen.

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Kildesortering i reiselivsbedriftene	Tilrettelegge for at reiselivsbedriftene kan kildesortere	Des 2019	VKR	C4-9
Gjesteundersøkelse	Kartlegge reisemåte, tilfredshet og viktige verdier for gjestene i en spørreundersøkelse, evt intervjuer	Aug 2024	VKR	C-D-E kriterier
Bedriftsundersøkelse	Kartlegging blant medlemsbedrifter som innspill til besvarelse av C, D & E-kriterier	April 2024	VKR	C-D- E
Innbyggerundersøkelse	Kartlegge lokalsamfunnets holdninger til reiselivsutviklingen i en spørreundersøkelse	April 2024	VKR	D5-1
Allmenn tilgjengelighet	Tilrettelegge for allmenn tilgjengelighet i reiselivsprodukter (opplevelser, overnatting, servering)	Juni 2024	VKR	D8-3

	Gjøre informasjon tilgjengelig på destinasjonens webside			
Statistikk Reiseliv Kirkenes	Utarbeide statistikk om næringen; gjestedøgn, markedsfordeling, verdiskapning belegg m.v.	Des 2023	VKR	E-kriterier
Remerking	Remerking «Kirkenes som bærekraftig reisemål»	Aug. 24	VKR	
Reiseliv og beredskap	Integrere reiseliv i kommunale rosanalyser og beredskapsplaner	Des 23	VKR	D8-2

OMRÅDE 4. INFRASTRUKTUR, TILGJENGELIGHET OG STRATEGISKE ALLIANSER

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	indikator
Samarbeid nord-Finland	Studietur og felles workshops	Des 2023	VKR	
Flyrute Finland -Kirkenes	Arbeide kontinuerlig mot flyselskapene for å bedre rutetilbudet	Løpende	KNF	
Flere kveldsruter	Arbeide for minst 5 ukentlige kveldsruter	Løpende	KNF	
Bussrute Nord-Finland	Arbeide for et rutebusstilbud mellom Kirkenes og Ivalo flyplass	Løpende	KNF	C3-1
Tømmestasjoner Bobil	Kartlegge behov og etablere flere hvis det trengs		SVK	C4-4
Tømmestasjon Buss	Tilrettelegge for tømmestasjon for turistbusser	Des 2025	SVK	C4-4
Tilrettelegge for veifarende	Kartlegge behov og gjennomføre tiltak som besørger tilstrekkelig antall returpunkter for avfallshåndtering		VKR	C4-4
Visit-samarbeid	Formelt samarbeid mellom VKR og Lapland North	Des 2023	VKR	
Landstrøm i Havna	Utrede utbygging av strømforsyningsanlegg i Kirkenes Havn	Des 2025	SVK	
Kollektivtilbud havna-sentrum	Arbeide for å etablere et rutetilbud fra Hurtigrutekaia til sentrum	Mai 2024	VKR	

OMRÅDE 5. OPPLEVELSESUTVIKLING, KOMPETANSE OG KOMMUNIKASJON.

Igangsette program for økt differensiering og opplevelsesutvikling knyttet til konseptet Arctic living, kystopplevelser, og spydspissproduktet kongekrabbe, både i kommunikasjonen og i leveransene på reisemålet. Dette skal gjøres ved:

- Å sikre flere tilgjengelige og mer kundetilpassede «varer» i hylla gjennom hele året.
- Å forsterke Sør-Varanger som *helårlig* reisemål, gjennom å løfte lavsesongene.

Tiltaket skal levere:

- Økt verdiskapning, og bedre kapasitetsutnyttelse i lav – og skuldresesongene
- Økt oppholdstid for gjestene på reisemålet

2.12 UTDANNING OG OPPVEKST

2.12.1 Utdanning

Prioritet 1:

Støtte opp om satsningen Øst-Finnmark Kunnskapscenter (ØFK) som felles ressurs for all høyere utdanning i Øst-Finnmark. Dette innebærer at Kirkenes næringsforening (KNF) inngår et forpliktende samarbeid med (ØFK) slik at næringslivets behov og ønsker kommer sterkere fram i satsningen ØFK gjør. En måte å gjøre dette på kan være å fortsette «Videreutdanning Kirkenes» prosjekt hvor Sør-Varanger Kommune (SVK) og KNF er eiere og går i umiddelbar dialog med UIT og andre universiteter og høyskoler via Øst-Finnmark Kunnskapscenter. KNF må, sammen med ØFK, undersøke hvilken kompetanse medlemsbedriftene etterspør på sikt – hva skal næringslivet i Sør-Varanger bli og hvordan kan vi bruke utdanning som et middel for å komme dit? Videre må ØFK, sammen med KNF og øvrige næringsforeninger i regionen, sette en tydelig retning på hvor vi skal. Kortsiktige konkrete tiltak kan være «Fisker-akademi» og «Reiseguide akademi». En av de langsiktige målene må være å få fulltidsutdanninger stedlig i Kirkenes, samt at det er samarbeid mellom de ulike utdanningsaktørene slik at en kan kombinere ulike fag og løp til en helhetlig utdanning (Bachelor eller Master grad).

Prioritet 2:

Det må jobbes for at det tilføres midler til den videregående skolen, slik at tilbudene ikke fortsetter å bygges ned i Øst-Finnmark. Foreldre ser ofte på hele utdanningsløpet når de bestemmer seg for å bosette seg et sted. Uten et godt videregående tilbud er risikoen større for at færre flytter til Kirkenes, og at fraflyttingen øker. Hvis ungdom flytter bort for å gå videregående skole, er sjansen mindre for at de vil komme tilbake for høyere utdanning.

Prioritet 3:

Det er nødvendig at universitet og utdanningsinstitusjoner øker den fysiske tilstedeværelsen i Sør-Varanger og tilbyr flere utdanningsprogrammer lokalt. Næringslivet, kommunen, og Øst-Finnmark Kunnskapscenter må stille opp, støtte opp om og legge til rette for at utdanningsaktørene kan gjøre dette. Per i dag er høyere utdanning fokuset på de som alt bor i kommunen, men en kan lære fra USA og Finland, der de store universitetene ikke er i de store byene, men heller i studentbyer, for eksempel Brown i Providence, og Yale i New Haven. Ved å bli en studentby vil Kirkenes kunne styrke de utdanninger som alt blir tilbud, i tillegg til å tiltrekke seg mye nye mennesker, med andre livssyn og perspektiver, noe som vil styrke både kjøpekraft og arbeidskraft, der studenter vil kunne bidra i deltidsjobber, trainee- og internship stillinger. Statistikk viser at 50% av de som går ut av videregående ikke har begynt å studere etter 1 år. Stedlig utdanning vil kunne hjelpe på de som ikke vil flytte hjemmefra, samt vil det gi nye ressurser til næringslivet som trenger deltidshjelp. Det må samtidig tilrettelegges mer for desentraliserte utdanningstilbud. Utdanningsløpene må gjenspeile satsingsområdene for regionen med tilbud innen havbruk, teknologiske fag med mer.

Prioritet 4:

Det må sikres langsiktig finansiering av Kystutviklingssenteret som er etablert som en pilot i Sør-Varanger. Kystutviklingssenteret blir instrumental i arbeidet med å rekruttere folk og kompetanse som næringslivet trenger. Næringsforeninga burde støtte opp om, komme med innspill og møte opp.

Prioritet 5:

De utdanningsmulighetene som finnes/ kommer til å finnes må bli bedre markedsført, og vi må bygge attraktivitet ved å gi synlighet for de mulighetene barn og unge har i kommunen. B.la. hvordan barnehager har blandede avdelinger med små og store barn som gir økt utbytte for barna, ukentlige turer ut i naturen, og forskingslab for barn. Videre finnes det alt flere universitetslinjer som få vet om. Det er per i dag få som vet om tilbudene, noe som gjør at vi ikke benytter våre unike sider godt nok i å tiltrekke oss nye familier, samt at de som har lyst å bli i kommunen ikke engang vurderer muligheten for høyere utdanning.

Prioritet 6:

Kultur og opplevelser for barn. Utenomfaglig-faglig fokus må videreføres. Prosjekter som First Lego League, Newton Lab, og forskings-skole som sommerskole, og annen problembasert læring i skolen bidrar til læreglede og kan hjelpe Kirkenes å tiltrekke seg barnefamilier.

2.12.2 Oppvekst

Sør-Varanger skal være verdens beste plass å vokse opp!

Vi har allerede trygge oppvekstvilkår for våre barn, og vi har **tid** til barna våre her. Barnehagen og skolen ligger nært ved hjemmet og vi kan bruke ettermiddagene våre sammen med barna i stedet for på trikk eller tog på vei til og fra. Denne luksusen må vi bli flinkere til å vise frem -og vi må få flere lokkemidler på plass for å trekke til oss unge i etableringsfasen.

Dette bør starte allerede med et godt svangerskaps- og barseltilbud. Som innbygger i Sør-Varanger skal du vite at her blir hele familien godt ivaretatt helt fra start til slutt.

Eksempel på tiltak er:

- reduert arbeidstid i siste trimester av svangerskapet
- lengre barselpermisjon, med frihet til å fordele den mellom foresatte etter eget behov
- Omgjøring av fødestua på Kirkenes sykehus til å bli fullverdig fødeavdeling -med mulighet for å også håndtere risikofødsler
- Barnelege i fast stilling ved Kirkenes sykehus

Innføring av gratis barnehage i tiltakssonen fra 1. august 2023 er et veldig godt tiltak for småbarnsfamiliene, men vi kan bli bedre. For eksempel ved å tilby foreldre med barn i barnehagealder redusert arbeidstid. Småbarnsfasen trekkes ofte frem som den dyreste og mest hektiske perioden i livet. Ved å gi foreldre mulighet til å jobbe redusert uten at det går ut over familieøkonomien kan man gi småbarnsfamiliene gode forutsetninger for å vokse og trives. Den lille ekstra fritida er kanskje spesielt viktig for tilflyttere uten nettverk.

En plass i kommunens SFO, et tilbud for 1.-4. klassinger, koster i overkant av 2000 kr pr mnd. Det er per i dag innført gratis kjernetid i SFO for 1. og 2. klassinger. Det vil si at barna kan være 12 timer på SFO per uke uten at det koster noe. Dette er tilstrekkelig for noen, men de aller fleste barn med foresatte i full jobb har behov for å bruke SFO mer enn dette. Størst er behovet i skolens ferier. Med foreldre i full jobb er det vanskelig å dekke opp en uke høstferie, juleferie, en uke vinterferie, påskeferie og åtte uker sommerferie. Mange blir da helt avhengig av å kjøpe fulltids plass på SFO for rundt 1250,- pr. mnd, eller å flytte nærmere familie som kan hjelpe til. Gratis skolefritidsordning for alle barn kan således hindre fraflytting og utjevne forskjeller i samfunnet.

I tillegg til de økonomiske fordelene ved å bo i Kirkenes, må vi sørge for at innbyggerne møter kvalitet i barnehagene og i skolen. Det må sikres et godt kulturtilbud og bredde i både organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. Vi må være gode naboer, hente frem dugnadsånden og jobbe for å utjevne forskjellene i samfunnet. Vi må rett og slett bli så flinke til å inkludere at søringene blir Sør-Varangervæinger.

Når du som student og utflytter selv skal etablere deg er det naturlig å tenke tilbake på egen barndom. Vårt mål er at alle som vokser opp i Sør-Varanger skal huske tilbake på sin barndom som fantastisk, og med et selvfølgelig ønske om at deres barn skal få samme opplevelse. Du skal lengte tilbake til Sør-Varanger fordi du ønsker deg det beste for deg og barna dine. Dette håper vi å oppnå gjennom punktene i vedlagte liste.

Pri	Prosjekt	Prosjekteier	Status	Tidsperspektiv (i beste fall)	Effektbeskrivelse
1	Gratis SFO for alle	Kommune	F.o.m. august 23 er det gratis kjernetid (12 t per uke) for 1. og 2. klasse.		Utvidelse av gratistid i SFO til å gjelde fulle plasser alle 4 år, vil være med å utjevne forskjeller i samfunnet og være en økonomisk gulrot for å trekke folk til kommunen.
2	Bedre vilkår for barnehageansatte -	Stat og kommune	Utdanningsforbun		Vil bedre rekruttering til yrket og avlaste allerede slitne
3	Økt rammetilskudd per barn i skolen for kommuner som har færre enn 15 000 innbyggere. Jo lavere barnetall jo mindre tilskud til skolen, men det koster jo fortsatt å drive en skole. Alle kostnader	Stat	Idé		Bedre skoletilbud, høyere lærertetthet, lettere rekruttering av lærere
4	Innføring av aktivitetskort for barn og unge (eksempelvis opplevelseskortet JOIN)	SVK			Gir barn og unge felles referanserammer. Utjevner forskjeller. - Vil gi mye informasjon til kommunen om innbyggere
5	Rabatterte flybilletter til fastboende med mulighet for å benytte tilbudet også til øvrig familie	Stat	Idé (etter modell fra militæret)		Korter avstanden til familie og venner andre steder i landet. Letter på den økonomiske "byrden" ved å reise til/fra Finnmark
6	Flere lekeplasser, naturlekeplasser og tilbud for de som faller utenfor organisert idrett og kulturliv - Bålplass i byen eks. Savioparken.	SVK i samarbeid med private	Andedammen som eksempel, men det trengs flere.	Kort.	Bolyst. Utjevning av forskjeller.
7	Flere uorganiserte møteplasser. Eksempelvis åpen hall, åpen kino, åpent	Basen 2.0, frivillige, lag og foreninger			Bolyst. Utjevner forskjeller.
8	Gratis kollektivtransport for ungdom samt bedre tilbud	Fylke			Kortere avstander mellom venner og familie samt arrangementer o.l. Utjevner forskjeller.
9	Puste liv i #SVKsammen (Kan eks. kjøre en nabokampanje)	SVK			Vi trenger noe felles. Samfunnsbygging/tilhørighet.
10	Opprette kirkenes.no som samleside for ALL informasjon man trenger som innbygger, tilflytter og turist.	SVK i samarbeid med private		Kort.	Kommunen kan nå bedre ut med informasjon. Lettere å orientere seg om tilbud i kommunen. Kan hjelpe på rekruttering til kommunen samt bevaring av tilflyttere

For ytterligere innspill, se Vedlegg i kapittel 3.4

2.13 TEKNOLOGI

Området teknologi kan deles inn i to ulike hovedspor:

- Etablering av støttestrukturer for andre tiltak
- Teknologi som satsingsområde/tiltak i seg selv
  - Herunder understøtte dagens «eksportbedrifter» innen teknologiprodukter/tjenester

Hver av disse vil ha ulike typer tiltak og ulik prioritet. Merk at tiltakene der teknologi skal understøtte andre tiltak naturligvis vil ha andre avhengigheter for enten gjennomføring, gevinstrealisering, eller begge deler.

2.13.1 TEKNOLOGI SOM STØTTESTRUKTUR

På samme måte som innbyggere trenger bolig (hus/leilighet), infrastruktur (vann og avløp, elektrisitet, m.m.), barnehageplasser, skole og utdanning, og fritidstilbud for å skape seg et liv i Sør-Varanger, er også teknologi en grunnforutsetning. Dette gjelder også for næringslivet som i tillegg til næringsareal, tilgjengelig infrastruktur (vann og avløp, elektrisitet, m.m.), og logistikk (fly, båt eller landtransport) har behov for teknologi for å drive virksomhet.

Tilgang på teknologi kan omfatte mye forskjellig; for eksempel telefoni, internett, TV-signaler, satellitt-kommunikasjon, tilgang på å kjøpe elektronikk, og ikke minst bruken av teknologi til å utføre arbeid eller skape muligheter. Det meste vil være nasjonale eller globale tiltak, men det er noen viktige momenter som Sør-Varanger bør fokusere på og legge trykk på nasjonalt:

- Fiber og internett: Sikre god dekning på mobilnett, internett via fiber/kabel og andre løsninger i hele kommunen. Dette er allerede godt utarbeidet i Sør-Varanger, men gjenstår noen områder der man ønsker videre bredding av fiber for turisme og beredskap.
- Elektrisitet (eget tema i rapport)
- Logistikk (eget tema i rapport): For å kunne eksportere teknologiprodukter, eller importere utstyr/komponenter, vil virksomheter i Kirkenes være helt avhengig av logistikk og raske forsendelser. Dette gjør at flyplass, bil- og båttransport, er helt essensielle grunnforutsetninger for lokale eksportbedrifter.
- Teknologi for et enklere liv: Status på buss på buss-stopp – vise hvor lenge til neste buss live for å gjøre det enklere å ta offentlig transport.
- Kirkenes24: Ferdigstille gode nettportaler for nåværende og fremtidige/mulige innbyggere i Sør-Varanger.
- SVK.no: Fortsette med, og ferdigstille, gode nettløsninger for innbyggere og næringsliv. Spesielt se på smarte løsninger for automatisert saksbehandling der dette kan gjøres i kommunen.
- Koble Kirkenes på, og vedlikeholde koblinger til, nasjonale og internasjonale kompetanse- og kunnskapsnettverk. Kobling til finske Smart City Innovation Cluster (SCIC) som Sør-Varanger Utvikling allerede har tatt initiativ til, SmartConstruction Cluster Alta som Orinor arbeider med, ICE-konseptet til Sør-Varanger Utvikling, Kystsamfunnsprosjektet og andre tiltak.
- 3D-print og andre muliggjørere må støttes for å sikre tilgang for ny og etablert industri.

Forprosjektet foreslår derfor følgende tiltak:

FOKUSOMRÅDE 13.a .- Teknologi som støttestruktur

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
	1	SVK	Fiber og internett til alle: Understøtte SVK med bredding av fiber til alle.
	2	SVK	Støtte ferdigstilling av kirkenes24 og SVK.no
	3	SVK	Forprosjekt: Teknologiske muligheter/lavthengende frukter i samfunnet. Gjerne i sammenheng med andre delprosjekt.

2.13.2 TEKNOLOGI SOM SATSNINGSOMRÅDE

Teknologi kan også være et eget satsingsområde i seg selv for å skape vekst og muligheter med teknologi som eksportvare. Dette kan være produkter og/eller tjenester. Det fine med teknologitjenester er at de ofte av natur kan tilbys globalt fra Kirkenes. Det kan like gjerne gjøres i Kirkenes som andre steder i verden – dessverre gjelder det andre veien også – det kan like greit gjøres andre steder i verden som i Kirkenes. Derfor må Sør-Varanger identifisere muligheter basert på enten posisjon (geografi og politisk), omgivelser (miljø og klima), eksisterende bedrifter og kompetanse lokalt, eller bygge opp nye satsingsområder basert på nye teknologiske muligheter. Det kan selvsagt også være mange gode ideer som ikke har noen naturlig god grunn til å være i Kirkenes, men som kan legges hit med riktig incentiver/branding – for eksempel Barel, Norsk test, Skatt Innkrevning som ingen har naturlige grunner til å være i Kirkenes.

Under er det identifisert noen muligheter, men dette bør analyseres i et eget forprosjekt der man legger opp en teknologistrategi og -mulighetsanalyse for Sør-Varanger. Noen tanker fra dette arbeidet som utgangspunkt for videre analyse:

- Test-senter:
  - IT og kompetanse: Norsk Test er allerede etablert i Kirkenes, og testing/sertifisering blir stadig bekreftet som et kritisk område i dag. Dette gjelder også for offentlige virksomheter/etater. Her kan Kirkenes bygge videre på Norsk Test sin kompetanse og erfaring og Norge kan legge til rette for å etablere flere test-løsninger/tjenester til Kirkenes. Det kan være sertifisering av IT-kompetanse/fagkompetanse hos offentlige etater, vedtak om nasjonalt kompetanse-/test-senter innen fagområder, eller andre tiltak for å støtte opp under deres virksomhet.
  - Fysiske produkter: Nord-Finland har blant annet etablert test-senter for biler som er svært ettertraktet for bil- og dekkprodusenter for arktisk testing. Her kan Sør-Varanger også etablere ulike fagområder for å utnytte vår geografi/natur innen test/sertifisering. Dette er allerede en tidligere Kirkenesværing i gang med i tromsø: <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/grnderduo-henter-milliardindustri-til-norge/15564690/>
- Hydrogen: I Berlevåg er det etablert hydrogenproduksjon allerede som vil trenge en rekke tilhørende teknologiske nyvinninger før hydrogen kan brukes bredt. Det er allerede påtenkt inn i transport, men det kan og være andre muligheter. I tillegg kan Barel utnytte sin ekspertise på elektronikk til eksplosive miljø (ex sone 1) for å utvikle nye løsninger til

hydrogenproduksjon eller -bruk, eventuelt bistå med standardiseringsarbeid. Hydrogen er et relativt umodent område fremdeles og det vil åpne seg store muligheter de neste årene innen dette. Dette kan/bør også kobles mot lokale entreprenører, gruva, og andre der man kan se på utprøving av hydrogen i ulike industrier.

- **Mat:** Matproduksjon er utfordrende i nord pga klima og lys. Det er allerede gjort en del arbeid på arktisk landbruk ved Nibio og andre, som man kan bygge videre på. Her kan Sør-Varanger, med Nibio allerede etablert og deres samarbeid med blant annet Harbin i Kina, etablere norske større sentra for matproduksjon i Arktiske strøk. Barel gjorde i 2019 et forprosjekt for å se på et system for off-grid containerproduksjon av mat i Pasvikdalen – «Fra tomme fjøs til fulle fat», som viste muligheter for en bærekraftig forretningsmodell rundt dette. Andre muligheter for matproduksjon kan være tang og tare og havbruk/sjømat – her kan naturen åpne for gode muligheter videre.
- **Helse-/Velferdsteknologi:** Sør-Varanger kommune har alle nivåer av helsetjenesten samlet på et lite geografisk og relativt oversiktlig område mtp styringslinjer. I tillegg har vi både bymiljø og store avstander i distriktene. Her kan Sør-Varanger utnytte dette til å bli et kompetansesenter, testsenter eller utviklingscenter for ny helse- og velferdsteknologi. Gitt den demografiske utviklingen i verden og vedtatt politikk om å opprettholde beboelse i distriktene, vil gode helsetjenester gitt utfordringene som avstander, fraflytting, rekruttering, m.m. bli viktige områder. Hvis Sør-Varanger kan ta en posisjon innen dette område kan det være store muligheter for nasjonal eksport av helseteknologi-produkter, eventuelt også tjenesten med å teste ut/prøve ut nye løsninger.
- **Arktisk gruvedrift:** Sydvaranger AS hadde i sin tid en helt unik kompetanse på å drive gruvedrift i Sør-Varanger. Mye av denne kompetansen er fremdeles til stede i Sør-Varanger og bør utnyttes før den forsvinner. Her kan man, sammen med gruve, etablere ulike test- og utviklingscenter for ny teknologi til arktisk gruvedrift. Stadig med av gruvedriften globalt ser mot mer ekstreme og krevende miljø for videre utvinning, og eksport av gruveteknologi til disse mulighetene vil kunne være svært lukrativt for Sør-Varanger.
- **Politi / forsvar / sykehus / beredskap / sivilforsvar:** Gitt vår geopolitiske posisjon er det et spesielt fokus på Kirkenes utfra et sikkerhetspolitisk perspektiv. Dette kan og åpne for utvikling av nye teknologier/tjenester for å understøtte dette arbeidet, eller for å lage konkrete eksportartikler. Her kan offentlig/privat samarbeid åpne store muligheter for ny industri innen beredskap eller operative emner. Noe av dette vil kunne kreve politiske nasjonale vedtak om plassering av kompetansesenter eller liknende.

Temaene over er ment som utgangspunkt for videre arbeid, men dette bør løftes opp og sees på helhetlig for å sikre riktig fokus fra Næringsforening med medlemmer. Kommunikasjon videre med norske myndigheter for støtte, både økonomisk, men ikke minst ved politiske vedtak om plassering av ulike kompetansemiljø, vil være viktig at skjer med fokuserte og konkrete tiltak.

I tillegg pågår det en rekke positive tiltak hos bedrifter i kommunen i dag som må understøttes videre. Dette inkluderer blant annet følgende (må også dekkes gjennom et større arbeid dersom man ønsker å fokusere innsats mot enkelt-aktører/tema/områder samlet sett):

- Nothing Hill
- Norsk test
- Barel
- Sundquist
- Kimek
- Svanhovd/Nibio

- Skatt innkrevning
- Andre?

FOKUSOMRÅDE 13.b. - Teknologi som satsingsområde

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
	1		Forprosjekt: Identifisere og konkretisere mulige satsingsområder for Teknologi fra Sør-Varanger. Skrive formell uttalelse om støtte til SVK for politisk behandling og sikring av støtte videre.
	2		Støtte gjennomføring av påfølgende tiltak på tvers i næringslivet eller offentlig regi - enten ved finansiering, koordinering eller annen bistand.
	3		Støtte bedrifter med pågående tiltak: -Være samlende ledd for dialog/ kommunikasjon til sentrale og lokale myndigheter. -Koble bedrifter / offentlige myndigheter / støtteordninger
	4		Opprette «Næringsforum» som kan støtte SVK i politiske og administrative prosesser og spørsmål rundt næringslivsstrategi og valg. Valg til dette gjøres i regi av Næringsforeningen. Skal representere næringsforening i høringsarbeid og konkrete henvendelser.

2.14 SIKKERHETSPOLITIKK

Bosetning og et robust, velfungerende samfunn og et robust næringsliv er en forutsetning for beredskap i regionen. Bosetning, næringsaktivitet og ressursutnyttelse er viktige aspekter i en bredere suverenitetshevdelse og for innflytelse i Arktis mer generelt. De sikkerhetspolitiske interesser sammenfaller således på mange områder strategisk med Sør-Varangers egne behov. I et slikt perspektiv er det viktig at Sør-Varanger så langt det er mulig søker å koordinere dette best mulig og å ta lokale initiativ for å forsøke å optimalisere dette samspillet mellom store, sikkerhetspolitiske interesser på den ene siden, og lokale prosesser og behov på den andre.

En slik koordinering har potensiale begge veier. Gjennom kunnskap og innsikt kan Sør-Varanger kanskje dra nytte av større initiativ, tilrettelegge for satsning i kommunen, tilpasse initiativ til å passe bedre inn i overordnet strategi e.l. Og gjennom kunnskapsformidling og lobbying andre veien kan Sør-Varanger kanskje muliggjøre, forenkle, effektivisere ved å synliggjøre muligheter lokalt som kanskje ikke var kjent.

Det er ikke mulig i dag å konkretisere hva eksakt disse mulighetene er, eller hvor stort potensialet er, men at det er store endringer underveis sikkerhetspolitisk som vil ha betydning for utviklingen i og rundt Sør-Varanger, virker åpenbart. Det virker derfor også åpenbart at Sør-Varanger bør sette av ressurser og lage en plan for å forsøke å etablere mest mulig og best mulig kommunikasjon mot alle aktører som er involvert i dette, også internasjonalt, for å sikre at det finnes en lokal partner i Sør-Varanger som kan være med å styre og tilrettelegge.

Konkrete tiltak som foreslås er derfor å tilgjengeliggjøre ressurser til å gjøre følgende aktiviteter som en start:

FOKUSOMRÅDE 14. - Sikkerhetspolitikk

Tids-horisont	Prio-ritet	Prosjekteier	Tiltak
	1		Være aktivt deltagende i relevante fora og bygge kunnskap omkring sikkerhetspolitikk
	2		Etablere utvekslings-, dialog- og lobbyaktiviteter basert med basis i kunnskap og definert identitet og overordnet kommunikasjonsplan
	3		Være aktivt koordinerende mellom myndigheter, næringsliv og andre aktører for å øke kunnskap og samarbeid

3 VEDLEGG

3.1 Byplan og sentrum: prosjektrapport «Attraktivt sentrum Kirkenes» fra 2016

Prosjekt: Attraktivt sentrum Kirkenes

Avsender: Alf Waage

Sted og dato: Oslo, 25.08.2016

RAPPORT

Oppsummering og anbefalinger fra verksteder, 18 mai og 14 juni 2016

Rapportens innhold

Rapporten oppsummerer innspillene som kom under to verksteder som ble avholdt i Kirkenes, 18 mai og 14 juni 2016. Avslutningsvis er det anbefalinger for det videre arbeidet, basert på diskusjonene og resultatene fra verkstedene.

Bakgrunn og formål

Verkstedene inngår som en del av prosjektet "Attraktivt Sentrum Kirkenes", et initiativ fra Eiendomsgruppa Attraktivt sentrum. Dette er en samling eiendomsbesittere som har organisert seg med mål om å få til felles forbedringer for sentrum.

Formålet med prosjektet er, som navnet sier, å gjøre Kirkenes sentrum mer attraktiv. Det er et ønske om å utarbeide en visjon for sentrum, i tillegg til å komme med forslag til plan for kortsiktige og langsiktige tiltak.

Parallelt med dette har Sør-Varanger kommune igangsatt arbeidet med ny byplan for Kirkenes sentrum. Innholdet i denne rapporten er ment å kunne bearbeides av arbeidsgruppen og deretter tas videre som innspill til kommunens arbeid med ny byplan.

Kort om de to verkstedene

Første verksted – 18 mai

Formålet med verkstedet var å etablere en felles forståelse av dagens situasjon i sentrum både med tanke på utfordringer og muligheter. I tillegg skulle deltakerne beskrive en ønsket situasjon i form av ulike positive fremtidsbilder for sentrum. Siste øvelse bestod av å diskutere hvilke tiltak som var nødvendige på kort og lang sikt for å nå de ulike fremtidsbildene. (Se også vedlegg.)

Andre verksted – 14 juni

Et av hovedmålene med dette verkstedet var å foreta en hard prioritering blant alle de gode ideene og tiltakene som kom på bordet i første verksted. Det var også mulighet til å komme med nye innspill og forslag til tiltak. Under verkstedet var det også en diskusjon rundt roller og ansvarsområder. (Se også vedlegg.)

- *Felles organisering av gårdeiere og næringsdrivende*

Det virker som det er et stort behov for å samle og organisere aktørene i sentrum i en sentrumsforening eller liknende som kan ta et felles ansvar for å "drifte" sentrum. Dette vil også gjøre det lettere å samspille med kommunen.

- *Lek og trivsel*

Mange av innspillene peker på grunnleggende behov som benker, blomster og andre trivselsfremmende tiltak, i tillegg til fraværet av steder tilrettelagt for lek. Flere aktiviteter og arrangementer i sentrum vil også bidra positivt til å snu synet på sentrum. Det pekes også på et generelt behov for opprydding og forskjøvning. I mangel av innspill fra barn og ungdom er det vanskelig å konkludere med hva de ønsker og hva som er beste plassering med tanke på lek og aktivitetsfremmende tiltak. Et naturlig utgangspunkt kan være torget og gågaten. Med tanke på at torget er veldig stort kan det være lurt å konsentrere det til gågaten. Bruk fantasien. Fargerike benker, stoler, blomster. Fyll gågaten med sand og sett ut en haug med rosa strandstoler og parasoller, lag en gigantisk sandkasse, eller lag skøytebane om vinteren. Skap et sted hvor de voksne kan ta med barna, kjøpe en kaffe, sette seg ned, møte naboen. Er det barn der så kommer de gamle. Fyll gågaten med liv. Bruk sommeren, høsten og vinteren til å teste ut ulike bruk slik at dere har et godt beslutningsgrunnlag når dere senere skal investere i permanente installasjoner. Gågata har mange kvaliteter i dag. Det er et godt sted å være, det er intimt. Legg til rette for å folk kan sette seg ned slappe av, drikke en kaffe og snakke med naboen mens ungene leker.

De to sistnevnte tiltakene kan dere selv gå i gang med umiddelbart. Det kan være en god øvelse å forestille seg hvordan sentrum kan bli et attraktivt sted å oppsøke også i den mørke delen av året. Lyssetting og skøytebane er bare to av flere konkrete ideer som har blitt nevnt. Ikke vær redd for å teste ut ideer. Lykke til!

Behovet for en felles visjon og et nytt syn på sentrum

Et av ønskene i forkant av de to verkstedene var å utarbeide en visjon for sentrum. Dette var noe jeg anbefalte at vi ikke fokuserte på i verkstedene. Bakgrunnen for dette var at visjonsarbeid tar tid (og løses ikke i løpet av to kvelder). Allikevel mener jeg dette er grunnleggende dersom man skal lykkes med snuoperasjonen. For dette handler om å snu dagens utvikling. Man små spørre hva fremtidens Kirkenes sentrum skal være, for hvem, og hvilke funksjoner man ønsker i fremtidens sentrum? Sentrum sin store styrke i konkurransen med kjøpesentrene vil alltid være potensialet for å romme mer enn handel. Mulighetene for å romme ulike tilbud og attraksjoner er det som gir sentrum et naturlig fortrinn. Folkelivet er en viktig del av det hele. Det å møtes, se på andre, sette seg ned, slå av en prat, se på ungene som leker. Alt dette er med på å gjøre sentrum til et attraktivt sted å oppsøke. Selvsagt skal man handle, men dersom sentrum kun rommer handel vil det ha store vansker med å konkurrere med kjøpesentre og andre steder som er enda bedre tilrettelagt.

Anbefalinger for det videre arbeidet

Fremfor å liste opp de ulike tiltakene på kort og lang sikt har jeg valgt å fokusere på noen sentrale forhold som trolig er forutsetninger for å lykkes i det videre arbeidet. For en liste over prioriterte tiltak vises det til oppsummeringen fra verkstedet 14 juni som ligger som vedlegg.

- *Politisk vilje og forståelse*

Det er et stort behov for en økt politisk forståelse og vilje til å satse på sentrum, og ikke minst definere hvilke funksjoner sentrum skal romme i fremtiden. Dette er en grunnleggende forutsetning for å lykkes med en langsiktig utvikling og styrking av sentrum. En fagdag for politikere, administrasjon og sentrale aktører i sentrum kan være en god idé. Jeg tror også det vil være lurt at dere diskuterer med kommunene hvordan gårdeiere og næringsdrivende kan inkluderes i den videre prosessen med byplan.

- *Samspill mellom kommune, næringsliv og innbygger*

Kommunen har det overordnede ansvaret for at man lykkes med snuoperasjonen. Arbeidet med ny byplan for sentrum danner et godt utgangspunkt. Når deler av næringslivet selv går sammen for å styrke sentrum gir dette en god mulighet for dialog og samspill med kommunen i det videre arbeidet. Det er avgjørende at kommunen legger til rette for reell medvirkning og samspill med både næringslivet og innbyggerne i arbeidet med byplanen.

- *En felles visjon og plan for gjennomføring*

En visjonsprosess bør inngå som en del av kommunens arbeid med byplan. Utarbeidelse av mulighetsstudie eller lignende kan være en god ide. Det kan være verdt å vurdere parallelloppdrag som metode. Utarbeidelse av strategi og handlingsplan må skje parallelt med en visjonsprosess for å sikre realistiske visjoner, i tillegg til at man raskt kan gå videre fra plan til gjennomføring.

Til tross for at deltakerne representerte ulike interesser og ståsteder var det stor grad av enighet rundt hva som var de grunnleggende utfordringene og mulighetene, samt hva som var de viktigste områdene å prioritere i det videre arbeidet. Det er også verdt å merke seg at så godt som alle trakk frem politisk vilje og forståelse som en avgjørende faktor for å lykkes i det videre arbeidet.

Dagens situasjon i Kirkenes sentrum

For å diskutere fremtidige løsninger og muligheter er det en forutsetning at man har en felles forståelse av hva som er dagens situasjon og utgangspunkt. Første øvelse på verkstedet som ble avholdt 18 mai var derfor en såkalt SWOT analyse hvor deltakerne i fellesskap kartla Kirkenes sentrum sine styrker, svakheter, muligheter og trusler.

Analysen gav etter min oppfatning en treffende beskrivelse av det som synes å være de viktigste utfordringene og mulighetene på veien mot et attraktivt og mer velfungerende sentrum.

- *Sentrum tappes for funksjoner*

Dagens situasjon preges av at sentrum gradvis tappes for funksjoner og liv. Hovedutfordringen er at handelen flytter ut. Mangel på en konsekvent lokaliseringpolitikk og vilje til politisk prioritering trekkes frem som en av flere forklaringsmodeller. Handelsparken og etablering av større butikker i utkanten av sentrum er en åpenbar trussel.

- *Bevisst parkeringspolitikk*

Bedre strukturering av parkeringen trekkes frem av flere som et åpenbart behov. Dagens sentrum domineres av utflytende overflateparkering som legger beslag på uforholdsmessig mye av arealet i sentrum. Å samle parkering i ett eller flere p-hus med riktig plassering kan være en god løsning.

- *God struktur i sentrum med potensial for fortetting*

Flere fremhever at sentrum er lite og kompakt, med korte avstander. Dette er en stor kvalitet. Samtidig er det et potensial for både fortetting og samlokalisering av både handel og arbeidsplasser. Dersom man lykkes i å samle flere offentlige og private funksjoner i sentrum ligger mye til rette for å skape økt byliv og økt trivsel.

- *Tilgang til sjøen*

Havnefronten trekkes frem som en stor og uutnyttet mulighet. Realiseringen av en havnepromenade vil utvilsomt bidra til økt attraktivitet i sentrum.

- *Sentrumsnære boliger*

Dagens boliger bygges utenfor sentrum. Flere peker på behovet for sentrumsnære leiligheter. Disse bør tilpasset et bredt spekter av beboere, både eldre yngre, og mennesker med og uten barn.

- *Opphold og trivsel i sentrum*

Dagens sentrum preges av lite fokus på opphold, lek og aktivitet i sentrum. Benker, trær, blomster, sykkelstativer, aktivitetsområder for barn m.m. er et savn blant mange. Et generelt fokus på forskjønning er også noe som flere etterspør.

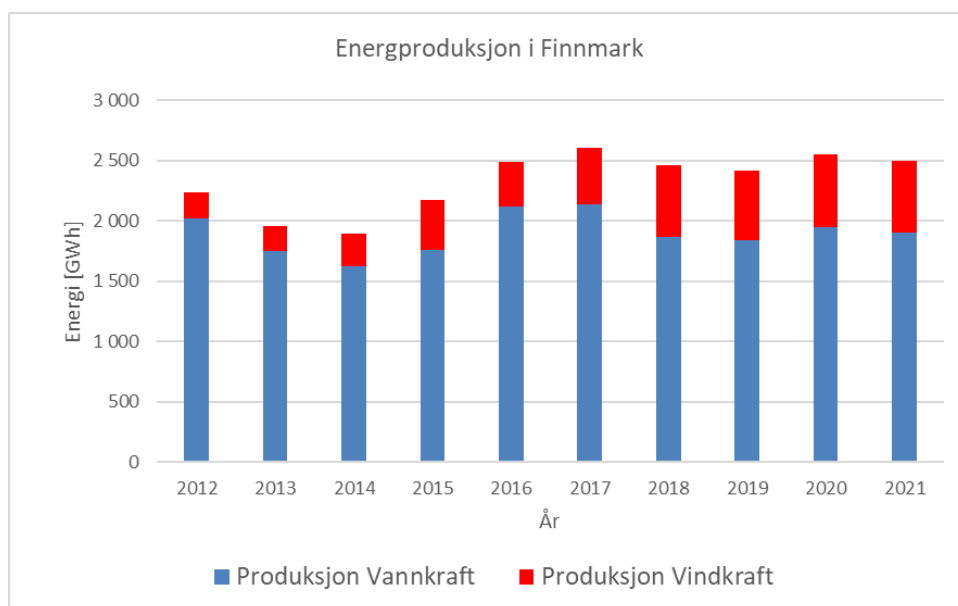
3.2 Energi – Bakgrunnsnotat; situasjonsbeskrivelse og perspektiver/problemstillinger

VÅR TID ER NÅ - GRUPPE : ENERGI

SITUASJONSBEKRIVELSE

Kraftsituasjonen i Sør-Varanger og Øst-Finnmark er alvorlig hvor det ikke er overskuddskapasitet i el. nettet og el. produksjon til å støtte utvikling av samfunnet. Det betyr at dersom noen skal etablere større næringsvirksomheter (for eksempel nytt hotell) er det ikke kapasitet tilgjengelig i nettet i dag. Dette hindrer nye bedriftsetableringer, videreutvikling/vekst for eksisterende næringsliv og attraktivitet av samfunnet. Bedrifter som har ønsket å etablere seg i kommunen, har måtte skrinlegge planene sine pga manglende kraft. På grunn av det grønne skiftet vil vi som resten av landet trenge mer fornybar energi og effekt til omstillingen og elektrifiseringen skal vi nå de nødvendige klimamålene om å redusere utslippene fra fossil energiproduksjon. I moderne samfunn er vi helt avhengig av elektrisitet som øker viktigheten av forsyningsikkerhet som i dagens situasjon er svært sårbar.

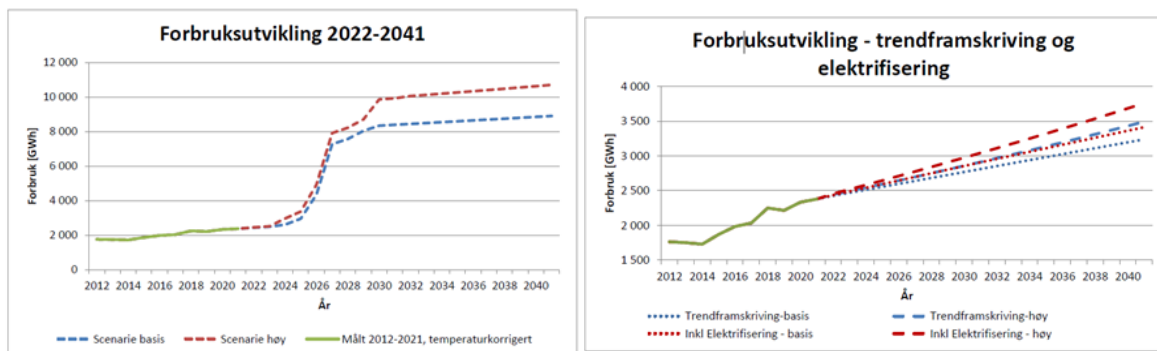
Historisk er mesteparten av produsert energi i Finnmark vannkraft, men det begynner å bli en større andel produksjon som kommer fra vindkraft. Omkring 25% av energien som ble produsert i 2021 kom fra vindkraft

Dagens energisituasjon i Finnmark (basert på rapporten Regional kraftsystemutvikling Finnmark 2022-2041 – Barents Nett)

Forsyningsikkerheten er kraftsystemets evne til å dekke energiforbruket til kunden til enhver tid på døgnet gjennom hele året. Ved stort forbruk og svak linjekapasitet inn og ut av et område kan man da risikere at det ikke er energi i noen tilfeller. For eksempel når det er høyt regional forbruk og lav lokal/regional energiproduksjon. Da er man avhengig av økt import av energi fra andre energiområder. Hvis linjekapasiteten mellom energiområdene er begrenset eller at det er for lav energiproduksjon i andre områder vil det være kritisk.

Nedenfor i figuren til venstre ser vi en scenariobeskrivelse for framtidig forbruksvekst i Finnmark. En kraftig økning fra dagens 2400 GWh til 8000-10000 GWh innen en 10 års periode. Hovedandelen av økningen skyldes store enkelt tilknytninger innenfor industri. Selv uten disse store enkelt tilknytninger forventes det en stor økning i forbruket hvis en kun tar for seg elektrifiseringen av samfunnet. Viser i figuren til høyre nedenfor.

Med et skifte mot mer fornybare energi produksjon fra vind og sol vil det bli større variasjoner mellom lokal/regional energiproduksjon som stiller større krav til å sikre forsyningsikkerheten og behov for økt linjekapasitet mellom energiområdene.

LINJE NETT

Det lokale nettselskapet (Barents Nett eid av 7 kommuner i Øst-Finnmark) eier distribusjons- og regionalnettet. Statnett eier sentralnettet (transmisjon-) dvs eksisterende høyspentlinje 132 kV fra Skaidi til Varangerbotn og videre i en ring Kirkenes - Skogfoss- Varangerbotn. Netteierne er monopolbedrifter og er strengt regulert av NVE/RME.

Høy nettleie i Øst-Finnmark; Det er høye overføringskostnader (nettleie) i Øst-Finnmark. Det skyldes at det er gjennomført store investeringer for å forsterke regionalnettet som strekker seg over store avstander. Samtidig er befolkningen og kundegrunnlaget lite, som gir høye nettleiekostnader siden nettselskapene må fordele kostnadene på sine nettkunder. *Øst-Finnmark trenger lavere nettleien på nivå med Vest-Finnmark for å øke attraktiviteten og aktiviteten for nyetableringer.*

Ny sentralnettlinje, 420 kV, fra Skaidi til Varangerbotn; Dette er det **viktigste enkelttiltaket** for å bedre kraftsituasjon i Øst-Finnmark. Det er svært viktig å få bygget 420 kV linja for å få nødvendig kraft tilgjengelig og få *back-to-back linje fra Varangerbotn til Finland*. Det er ikke tilstrekkelig med å bare etablere ny energiproduksjon som vann eller vind i region. Systemet trenger et sentralnett for å importere når det er lite produksjon og eksportere når det er høy produksjon. Dette henger også sammen med forsyningsikkerhet. Ifølge planene til Statnett skal linja og back-to-back i Varangerbotn være på plass før 2032 i henhold til "Kraftpakken for Finnmark". Før den tid, må vi klare oss uten og bedrifter får avslag på mer kraft til utvidelser og nyetableringer. Derfor er det aktuelt med midlertidige tiltak for å løse energisituasjonen før linja er etablert, som for eksempel under tilknytning på vilkår som vi kommer inn på videre.

Tilknytning på vilkår; Nettet driftes i dag for verst tenkelig tilfelle. Kaldeste dag og linjeutfall og at det skal være en back-up-forsyning (N-1), altså for maksimalt samtidig bruk av kraft. Det vil si at det

mesteparten av tiden er tilgjengelig kraft tilstedte i systemet. Oppetiden er på nesten 100 % (sjekke). Et midlertidig tiltak før 420 kV linja er på plass i 2030, kan være å kjøre nettet hardere med tilknytning på vilkår (N-0). Det vil si at forbrukerne/bedriften vil få koblet ut strømmen med en anstrengt situasjon i nettet. Netteiere er skeptiske til å tilby slike avtaler pga omdømme. Utfordring å få forbrukere til å forstå konsekvensene av å inngå en slik avtale. Statnett sier de ikke har tilstrekkelig lokalkunnskap til å ta ansvar for mindre forbruker når de skal kobles ut. Bransjen/Fornybar Norge diskuterer hvordan vi kan løse situasjonen.

Varanger Kraft Hydrogen har signalisert at de er interessert i tilknytning på vilkår til den planlagt hydrogenfabrikken i Berlevåg. Det kan også være aktuelt for Sydvaranger som har reservert 21 MW og trenger ytterlig 15-20 MW til elektrifisering av gruva. Konklusjon: *Utfordre Statnett og Barents Nett for at de skal tilby tilknytning på vilkår. Mulighet for å ha en pilot for avtalen her i Øst-Finnmark.*

Anleggsbidrag; Kan vi få staten til å sponse deler av de høye anleggsbidragene (kostnader som du må betale for tilknytning til nettet) for å stimulere til nyetableringer? Utfordring har ikke kraft til dette før etter at 420 kV linja er realisert i 2032.

PRODUKSJON

Sør-Varanger Kommune er en vannkraftkommune med produksjon i Pasvikvassdraget (Pasvik Kraft AS eid 100 % av Varanger Kraft AS, 430 GWh/80 MW) og to små kraftanlegg i Jarfjord (Tinfos AS 24 GWh/3 MW).

Solenergi; økt kraftig i sør og forventet å øke i fremtiden i Norge og i verden. Begrenset lønnsomhet i Nord-Norge pga lite sol tilsier begrenset omfang. Aktuelt for enkelte som har fokus på klima, miljø, selvberging og teknologi. Viktig at nettselskapet er på tilbyder siden og tilrettelegger for bedrifter og husholdninger som ønsker å etablere solenergi.

Havvind; Vi skiller mellom flytende og bunnfast. Flytende er umoden teknologi – som forskningsprosjektet Utsira. Høye produksjonskostnader, 6 gang mer enn vind. Trollvind lagt på is pga høye kostander av Equinord. Staten betaler en stor del av investeringen. Det kan derfor bli lønnsomt selv om det er høye produksjonskostnader. For nasjonen Norge er det viktig at vi fortsetter å ha lave strømpriser for at industrien vår skal være konkurransedyktig internasjonalt. Svært store investeringer (dvs store aktører) og krevende teknologi (helikopter, etc) og enorme havparker langt ut til sjøs NVE har lagt ut blokker nordøst for Vardø. Det er også en stor utfordring å få fraktet strømmen til land og videre til forbrukere på land. Det vil kreve store investeringer i nettet i Øst-Finnmark. Kan Sør-Varanger bli en base for utskipping av utstyr, materiell og service personell? Må avklares nærmere om dette er aktuelt for Sør-Varanger. Konklusjon: *Ikke aktuell på kort sikt, kan bli aktuell på lengre sikt (20-25 år) dersom myndighetene mener at havvind er fremtiden for Norge. Havvind vil mest sannsynligvis bli bygd ut i Vest-Finnmark først.*

SMR (små modulære kjernereaktorer 10 - 300 MW);

SMR-er er mye mindre enn tradisjonelle atomreaktorer, noe som gjør at de kan bygges på flere steder, inkludert de med begrenset romlig tilgjengelighet. Generelt er atomkraft lite plasskrevende sammenliknet med for eksempel vindkraft. SMR-er er designet for å være modulære, noe som betyr

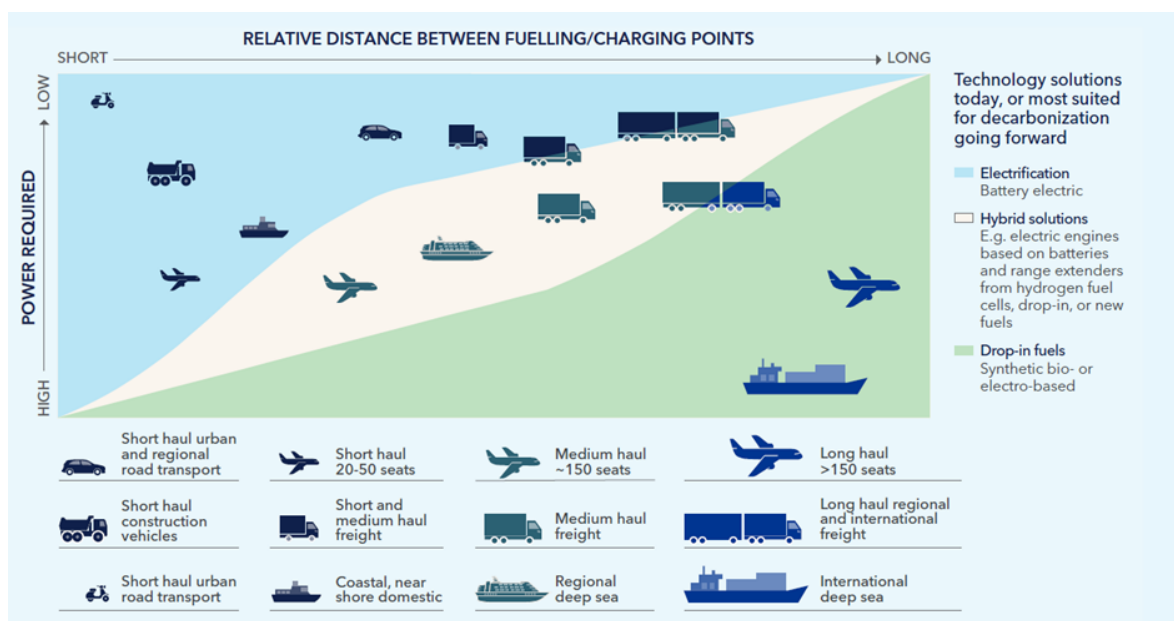
at de enkelt kan skaleres opp eller ned for å møte energibehov. SMR-er er utformet med sikkerhetsfunksjoner som reduserer risikoen for menneskelige feil eller utstyrsfeil.

SMR-er er fortsatt relativt ny og uprøvd teknologi, noe som betyr at det er en risiko forbundet med det ukjente. SMR-er krever spesialiserte komponenter og ekspertise, som begge kan være vanskelige å tilegne seg på visse områder. Det er også regulatorisk usikkerhet vedrørende SMR-er. Det er underlagt et bredt spekter av regelverk, både nasjonalt og internasjonalt, som kan gjøre det vanskelig å få godkjenning. SMR-er produserer atomavfall som må deponeres trygt og sikkert, og utgjør en potensiell risiko for miljøet. Konklusjon: *Ikke anbefalt på grunn av at det er umoden teknologi.*

Vindkraft på land; Det har de siste ti årene vært bygd ut en del vindkraft i Finnmark/Norge. Det er stort potensiale i Finnmark og også Sør-Varanger for vindkraft på land. Over halvparten av potensialet i Norge ligger i Finnmark. Vindkraft er lavt hengende frukter og vi har naturgitt fordeler. Det er viktig med forankring hos lokalbefolkning og ulike instanser som for eksempel reinbeitedistriktene. Utbygging av vindkraften har redusert prisene i Sør-Norge med 20 %, og det er nærliggende å tro på en tilsvarende utvikling for Finnmark. Å etablere vindmølleparker i nærheten av eksisterende infrastruktur som vei og linje er en fordel for å minske naturinngrepet. Et annet moment for å få sosial aksept for å etablere vindmølleparker er lokalt eierskap. En utbygging av en vindmøllepark på 80-115 MW vil gi en årlig skatteinntekt fra 12-18 mill. kr for Sør-Varanger Kommune. Ved et lokalt eierskap kommer utbytte i tillegg.

Konklusjon; *Anbefaler å legge til rette for å etablere vindmøllepark som gir viktig inntekter til kommuneøkonomien. Etableringen må være forankret hos lokalbefolkningen og i samråd med reinbeitedistriktene. God prosess og dialog er avgjørende for at det skal bli vellykket.*

Hydrogen/Ammoniakk produksjon; Fra 2030 antydes det et betydelig i skifte i vår energimiks, fra fossilt til mer grønne løsninger. Illustrert av figuren under.

Fra DNV-rapport mai 2023 - transport in transition. Figuren viser hvordan de ulike typer "fuel" trer inn i energimiksen.

I takt med økt forbruk og krav til utslippskutt og stadig mer vind-/solkraft inn i energisystemet vil behovet for fleksibel energiproduksjon og energilagring til å fange opp overproduksjonen øke. Det enkleste og mest lønnsomme er å anvende energi der det er minst energitap og da er batteri vinneren. Men batteri har sine begrensninger siden den krever ladeinfrastruktur og kapasitet i nettet, vekten spiser av lastekapasiteten og rekkevidden "halveres" vinterstid.

For middels lange strekninger og mer energikrevende systemer og som kompensasjon på manglende nettkapasitet, peker komprimert hydrogen (CH₂) som en viktig del av energimiksen i fremtiden. CH₂ vil være aktuelt innenfor langtransport/anleggsmaskiner/industri/asfaltverk/mineralnæringer og oppdrett. Disse bransjene finnes i Sør-Varanger. Nettopp fordi det er en utfordring med logistikk og transport for CH₂, så taler det for en desentralisert produksjon av grønt hydrogen. Generelt vurderes det slik at CH₂ i mindre volum (kontainer) er lønnsomt å frakte innenfor en radius på 200-300 km fra produksjonssted. Konklusjon; *Etablere grønn hydrogenproduksjon fra vind- og vannkraft til aktuelle forbrukere som for eksempel Sydvaranger.*

Bioenergi; Det finnes et fjernvarmeanlegg basert på bioenergi i kommunen og mange husholdninger fyrer med ved. I tillegg er ved er uten tvil en svært viktig av beredskapsmessige hensyn i tilfelle krise i nettet med påfølgende rasjonering. Potensialet for bioenergi er begrenset pga tilveksten på trær er liten så langt nord. Tilvekst for barskogen er 45 GWh for hele Finnmark i følge FEFO. Konklusjon: *begrenset ressurser av bioenergi i Finnmark. Ved er et viktig supplement også av beredskapsmessig betydning.*

Vannkraft - pumpekraft; Store investeringer. Vurdere om dette kan være aktuelt for eksempel i Valvatn/Gandvik. *Konklusjon*: Utfordre lokale vannkraftselskapene Pasvik Kraft om dette er aktuelt.

Bølgekraft; Svært kostbart og derfor ikke lønnsomt. *Konklusjon*: *Ikke anbefalt.*

FORBRUKERE

Energieffektivisering og smart energibruk; I fremtiden blir det viktigere å bruke energien effektivt og smart for å minske fotavtrykket. Energi-effektivisering og smart energibruk styrker kraftbalansen, effektbalansen og forsyningsikkerheten. En effektiv og fleksibel energibruk gjør at perioder med høye strømpriser får mindre økonomiske konsekvenser for forbrukere og industri. Med økende underskudd av kraft i kombinasjon med strengere krav til å oppnå bærekrafts målene er energieffektivisering (som for eksempel varmpumper) et viktig tiltak for både bedrifter, offentlige og husholdninger. De største forbrukerne av elektrisitet i dag er [tjenesteytende næring, husholdningene og industrien](#).

I tillegg er det forventet at energiprisene skal opp i nord om få år. Behovet for energieffektivisering blir dermed enda viktigere for ulike instanser for å spare kostnader og være konkurransedyktig. Det eksisterer flere aktuelle støtteordninger for energieffektiviseringstiltak som tilbyes av Enova og Sparebanken Nord-Norge. *Konklusjon*; *Gjøre forbrukere kjent med økende krav til bærekraft og aktuelle støtteordninger som finnes for energieffektiviseringstiltak.*

Sør-Varanger Kommunene føringer og rammebetingelser; Kommunen og politikerne må være tydelig og konsekvent på sine føringer og rammebetingelser ovenfor nærings- og samfunnsutviklere som vil utvikle aktivitet basert på etablering av ny nettkapasitet. Det gjelder krav til arealutnyttelse, krav til energi/enøk tiltak, krav til lokale ringvirkninger og krav om lokale arbeidsplasser mm.

ØKT KUNNSKAPSFORSTÅELSE I SAMFUNNET

Kraftproduksjon og -forbruk og linjenett er et komplekst saksområde, og det er kunnskapsmangel på teamet i alle lag i samfunnet og hos beslutningstakere. Dette medfører igjen mange unødvendige misforståelser som kunne vært unngått, og debatter som sporer av.

Konklusjon: Vi må oppfordre kraftselskaper og andre (næringsforeninger, netteiere, kraftprodusenter og entreprenører) til å dele sin kunnskap vha media og presentasjoner om aktuelle temaer. Om hva situasjonen er og hva fremtidsscenarioer blir dersom vi ikke gjør tiltak og treffer beslutninger nå. Her bør Næringsforeningen, kommunen og partene i arbeidslivet gå sammen skape arenaer for å få frem budskapene om situasjonen. Vi må spille på lag med LO og NHO som allerede lanserer Kraftløftet, og bruke det til vår fordel.

ELEKTRIFISERING AV MELKØYA- KRAFTPAKKE FOR FINNMARK

Med annonsering i dag (8.aug 2023) fra regjeringen om “Kraftpakken for Finnmark” er det en storstilt satsning på utbygning av kraftnettet og fornybare kraftproduksjon og elektrifisering av Melkøya. En ambisiøs tidslinje er lagt. Plan om at nettet, produksjon og elektrifisering skal være klart innen 2030-2033. Basert på dette må det lages et godt veikart frem mot et ønsket mål for hvordan Sør-Varanger skal utnytte mulighetene som regjeringens investering vil åpne for. Et veikart som forteller rekkefølge og prioritering av planarbeid, aktiviteter og tiltak for å nå målet. En tverr-politisk forankring vil være en stor fordel for å gjennomføre beslutninger i henhold til planen.

Leverandørutviklingsprogram fornybar energi Øst-Finnmark

Med kraftpakken for Finnmark vil det bli mye aktivitet og det er nødvendig at noe av disse leveransene lander i Øst-Finnmark. Det er store muligheter for det lokale næringslivet. For å styrke konkurransekraften blant bedriftene i Øst-Finnmark foreslå vi at det utvikles et leverandørutviklingsprogram for Øst-Finnmark for fornybar energi. Innovasjon og utviklingsselskapet Orinor har allerede et prosjekt på dette. Vurdere hvor det er hensiktsmessig å styrke arbeidet.

Ressurser til behandling av konsesjoner til kommune og reinbeitedistriktet

Med elektrifiseringen av Melkøya er det svært viktig for Finnmark å få på plass ny energiproduksjon raskt, som er i henhold til planen i Kraftpakken for Finnmark. For at det skal skje må både kommunene og reinbeitedistriktene ha tilstrekkelig ressurser for å gjennomføre en god prosess. Til dette trengs statlige midler. Vi må ta lærdom av Fosen.

Oppstart av Sydvaranger og elektrifisering

Mye taler for at drifta i gruva vil bli elektrifisert i fremtiden for å være et konkurransedyktig høyverdig produkt. Markedet etterspør grønn stålproduksjon og i fremtiden er det forventet å øke (EUs green deal). En mulighet for Sydvaranger kan være tilknytning på vilkår.

Finn-Helge Lunde

Vibeke Tannvik

Jan-Ivar Smuk

Tor Einar Løkke Pedersen

3.3 Masterplan for reiseliv vedtatt av Visit Kirkenes Region våren 2023

Overordnet fra utarbeidet masterplan for reiseliv vedtatt av Visit Kirkenes Region våren 2023:

Visjon

Sør-Varanger skal bli verdenskjent som et helårlig bærekraftig reisemål som byr på sterke og lett tilgjengelige opplevelser basert på arktisk natur og dyreliv og lokal kultur og levemåte.

Spesifisert:

- Sør-Varanger som reisemål skal bli særlig kjent for gode opplevelser knyttet til kongekrabben, kystopplevelser og kunsten å leve godt i det høye nord (Arctic living)
- Sør-Varanger skal oppfattes som et helstøpt, opplevelsesbasert reisemål, med Kirkenes sentrum som et attraktivt og effektivt nav for opplevelser i hele regionen og med Bugøynes, Pasvik, Neiden som selvstendige og berikende besøksmål. Grense Jakobselv skal i tillegg jobbes med som et viktig besøkspunkt.
- Sør-Varanger skal fremstå som et bærekraftig reisemål som ivaretar natur, kultur og miljø og styrker sosiale verdier og økonomisk levedyktighet.

Tre overordnede mål

Sør-Varanger skal innen 2030:

- Øke sysselsettingen i reiselivet til 350 årsverk²
- Øke verdiskapingen med 25% (fra 2019-nivå)
- Beholdet merket som bærekraftig reisemål og framstå som et mer attraktivt lokalsamfunn, målt på både økonomi, natur og sosiokulturelle forhold.

Fem effektmål

Masterplanens strategidel er bygd på fem effektmål.

- Styrke posisjon og konkurransekraft
- Styrke tilgjengeligheten til og internt på reisemålet
- Styrke bedriftenes omstillingsevne, ledelsen av reisemålet og samarbeidet med finsk Lapland
- Revitalisere reisemålets kommunikasjon og profil
- Styrke bærekraft og besøksstyring på reisemålet

De enkelte målene er begrunnet og forklart nedenfor.

1. STYRKE POSISJON OG KONKURRANSEKRAFT

Målet innebærer å fortsette å styrke reisemålets posisjon og konkurransekraft i

- A) det eksisterende internasjonale opplevelsesmarkedet, og i
- B) det nasjonale bedriftsmarkedet.

A gjelder særlig for Nordlys/ arktisk vinter, rundreise, og tematurismesegmentene³, mens B særlig gjelder for nasjonale bedriftsgrupper som kjøper opplevelsesbaserte program.

Det blir særlig viktig å kundetilpasse tilbud og kommunikasjon til de gjestegruppene vi vil få gjennom:

- Finsk Lapland
- Hurtigruten og ekspedisjonscruise

Her ser vi en tydelig vridning fra asiatiske gjester til europeiske gjester, hvilket også gir konsekvenser for produktutvikling og kommunikasjon.

Målet skal realiseres gjennom:

1. å utvikle Neiden, Pasvik, Bugøynes og Grense Jakobselv som selvstendige besøksmål og attraksjoner. Sikre at deres videre utvikling og profil forsterker hverandre, skiller seg fra hverandre og bidrar positivt til det nye helhetlige reisemålet Sør-Varanger. Som en del av dette skal også det samiske og finske kulturperspektivet tydeligere inn i totalleveransen.

² Tall basert på SSBs næringskodene 55, 56 og 79.

³ I tillegg kommer satsning på yrkestrafikken, som ellers overlates til hotellene hver for seg å jobbe med, da dette handler mer om salg og kjedebaserte avtaler enn om felles lokale strategier.

2. å levere mer tilpassede og differensierende kundeopplevelser for reisemålets ulike prioriterte målgrupper i alle sesonger, herunder utvikle nye tjenestetilbud og løsninger som gjør de viktigste kundereisene på reisemålet bedre og mer sømløse. Eksempelvis løse hvordan gjestene skal komme seg fra Ivalo til Kirkenes og hvordan de best kan bevege seg mellom byen og de fire opplevelsesområdene i kommunen. Vi skal også avklare hvordan de skal forberedes og kommuniseres med i forkant og etterkant, hva slags tjenester de vil trenge underveis og på de ulike stedene etc. Dette innebærer også å ta et større felles ansvar for reisemålets strategisk viktige plasser som sentrum, flyplassen, havna, grensestasjonen og utkikkspunktene over byen etc, og strategiske plasser også på og mellom Bugøynes, Neiden, Pasvik og Grense Jakobselv.
3. å sikre en tydeligere og sterkere profilering og kommunikasjon av reisemålet basert på de viktigste «reasons to go». Samtidig skal Kirkenes kommuniseres med de fire opplevelsesområdene. Profilen skal dermed fornyes og revitaliseres, samt tilpasses de bærekraftige markedene som prioriteres av reisemålet. Kirkenes identitet som geopolitisk grenseby skal brukes overfor relevante målgrupper og når det er hensiktsmessig. Ellers skal reisemålets profil som kongekrabbeby og et sted for å oppleve lokalt arktisk liv vektlegges.
4. å bygge kompetanse og innovasjon, motivere til bærekraftmerking på reisemålnivå og hos bedriftene, samt innføre smartere driftssystemer (digitalisering) gjennom nettverk og kursing.

Forventet effekt:

- Styrket konkurransekraft gjennom differensiering fra konkurrentene og et mer framtidsrettet opplevelsestilbud.
- Styrket kompetanse i reiselivsnæringa og tettere koblinger til andre relevante næringer
- Styrket attraksjonskraft gjennom tydeliggjøring av hva reisemålet kan levere til hvilke målgrupper, herunder etablering av de fire definerte opplevelsesrområdene utenfor byen som attraksjoner i seg selv.
- Opprettholdelse av betalingsviljen i alle segmenter gjennom mer nyansert innhold og prising samt flere riktige gjester gjennom hele året.
- Økt oppholdstid i flere segmenter, økt omsetning hos hver gjest og lokale innkjøp (økt lokal verdiskaping)
- Flere riktige gjester og gjennomslag i nye målgrupper.

---

2. STYRKE TILGJENGELIGHETEN TIL OG INTERNT PÅ REISEMÅLET

Målet handler om å gjøre Sør-Varanger til et viktig knutepunkt i Finnmark og en reell port til finsk Lapland, med god tilgjengelighet på både overnatting, servicetilbud, fly, havn og veinett. Med knutepunkt menes at Kirkenes både er innfallspport, men også base og utgangspunkt for opplevelser i regionen. Denne rollen er i dag tydeligst ved at Kirkenes er snuhavn for Hurtigruten. Det skal jobbes videre med en forbedret og mer stabil rutestruktur til reisemålet gjennom året, samt et forsterket leiebil- og rutebusstilbud mellom finsk Lapland og Kirkenes. På sikt kan også flyruter til Kirkenes være mulig å få til.

3. STYRKE BEDRIFTENES OMSTILLINGSEVNE, LEDELSEN AV REISEMÅLET OG SAMARBEIDET MED FINSK LAPLAND

Dette strategiske målet handler om å organisere fellesoppgaver og finansiere fellesgoder i forpliktende, effektive strukturer for å øke den lokale verdiskapingen. Dette kan bare gjøres gjennom forpliktende, langsiktig samarbeid mellom aktørene, og ikke minst mellom kommunen og de kommersielle aktørene.

Dette handler videre om å tilrettelegge for nødvendige omstillingsprosesser for aktørene, da særlig knyttet til det grønne skiftet og digitaliseringen og om å sikre en fornuftig besøksforvaltning lokalt.

Fordi det er krevende å stå alene i Sør-Varanger, skal reisemålet bygge et samarbeid med finsk Lapland. I første omgang er det kanskje markedsarbeidet som synes mest relevant, men over tid er målet å etablere også et nyttig samarbeid «bak scenen», både mellom aktørene og mellom reisemålsselskapene. Samtidig med den «finske vridningen», må man vurdere en viss deltakelse også i det nordnorske og nasjonale markeds- og utviklingsamarbeidet, i hvert fall i en overgangsfase.

For å utløse sitt utviklingspotensial må Sør-Varanger som reisemål bygge en god, stabil og effektiv utviklingskultur og en utviklingsstruktur for å løse fellesoppgaver og styrke arbeidet med å løfte reisemålet inn i framtida. Å sikre tilstedeværelse og synlighet i det internasjonale distribusjonssystemet og det nord-finske, nordnorske og nasjonale markeds- og utviklingsamarbeidet er også en del av dette målet. Her må man bli enige om prioriteringer underveis i den videre prosessen.

Ut fra de behovene og potensialet som er kartlagt i masterplanprosessen, anbefaler styringsgruppa en *tredeelt organisering* av arbeidet på reisemålet. Denne modellen innebærer at hver del styrker de andre to.

FIGUR 13 TREDELT ORGANISERING AV REISELIVET I SØR-VARANGER

Den tredelte modellen peker på følgende:

- **Kirkenes skal samle sine lokale reiselivsaktører i et lokalt reiselivslag** (Visit Kirkenes Region) for å diskutere saker av strategisk verdi og sikre næringas næringspolitiske interesser.

- **Kirkenes skal ha en bredt sammensatt destinasjonsledelse** med ansvar for en koordinert tilnærming til arbeidet med et bærekraftig reiseliv. Denne destinasjonsledelsen skal ha ansvar for å koordinere arbeid med reiseliv, herunder reiselivets samfunnsøkonomiske, kulturelle, klima- og miljømessige forhold. Destinasjonsledelsen skal være bredt sammensatt med deltakelse fra privat-, offentlig- og frivillig sektor og lokalsamfunn. Den skal videre ha et system for å følge reiselivets utvikling på samfunnsøkonomiske, kulturelle og miljømessige tema. Destinasjonsledelsen skal sikre en ansvarlig markedsføring og profilering med respekt for natur, kultur, lokalsamfunn og gjester. Tiltak og resultat skal måles regelmessig, evalueres og rapporteres offentlig.
- **Kirkenes skal knytte seg strategisk til region Ivalo/Inari som har større reiselivsmuskler** enn oss og som kan tilføre vårt reisemål ny kraft både i markeds- og utviklingsarbeidet.

De tre delene er forklart nedenfor

STRATEGISK RÅD

Det er etablert et strategisk råd for strategisk destinasjonsledelse. Dette rådet består av de sentrale reiselivsaktørene, representanter fra kommunen, næringsforeningen, havna og andre interessenter og utgjøre en permanent strategisk struktur i ledelsen av reisemålet. Oppgaver som naturlig hører hjemme i Strategisk Råd er:

- Føre strategiske diskusjoner og sikre gode beslutningsgrunnlag for kommunen knyttet til masterplanens tiltaksdel, samt andre forhold som berører reiselivet og reiselivsutviklingen i Sør-Varanger

Rådet bør møtes med jevne mellomrom for å kunne ta strategiske beslutninger om reisemålets videre utvikling og sikre at prioriterte fellesoppgaver blir løst. Det er naturlig å tenke seg at prosjektleder for fase 3 vil kunne fungere som sekretær for rådet i en oppstartsfasen.

VISIT KIRKENES REGION SA

August 2017 ble samvirkeforetaket Visit Kirkenes SA etablert som et felles selskap for næringsaktørene med virksomhet innen reiseliv i Kirkenes. På årsmøtet i 2022 endret selskapet navn til Visit Kirkenes Region SA (VKR). Selskapets formål er følgende:

- VKR har til formål å fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom deres deltakelse i virksomheten som kjøpere av tjenester fra VKR og deltakelse i prosjekter i VKRs regi
- VKR skal tilby tjenester knyttet til medlemmenes felles behov innen reiseliv, herunder være pådriver for realisering av tiltak som ligger i «Masterplan for Sør-Varanger» og vedtatte revisjoner av denne.
- VKR skal videre tilby medlemmene prosjektbaserte tjenester / prosjekter i tilknytning til reiselivsvirksomheten til medlemmene eller interessene de representerer
- VKR kan representere reiselivet i Sør-Varanger i eksterne fora og selskaper dersom medlemmene tillater dette

Visit Kirkenes Region Sa hadde ved inngangen til 2023 23 betalende medlemsbedrifter hvorav 21 også var eiere.

DESTINASJONSAPPARATET I FINSK LAPLAND

I mars 2023 inngikk VKR medlemsavtale med Lapland North Destination (destinasjonsselskapet for Inari og Utsjoki kommune) som betyr et formelt samarbeid om felles markedsføring og profilering. Det

er et ønske fra begge selskaper at dette samarbeidet etter hvert også skal utvikles til å omfatte ulike felles utviklingsprosjekter.

4. REVITALISERE REISEMÅLETS KOMMUNIKASJON OG PROFIL

Dette målet handler om å revitalisere kommunikasjonen av reisemålet, herunder bygge en mer relevant identitet og profil for Kirkenes som reisemål der vi innlemmer Bugøynes, Pasvik, Neiden og Grense Jakobselv i reisemålet Kirkenes. Dette grepet vil også gi nytt innhold til konseptet Arctic living som ble utviklet i den opprinnelige masterplanprosessen. Det legges opp til en videreføring av kjerneprofilen basert på kongekrabbe og lokalt liv for hele det utvidede reisemålet.

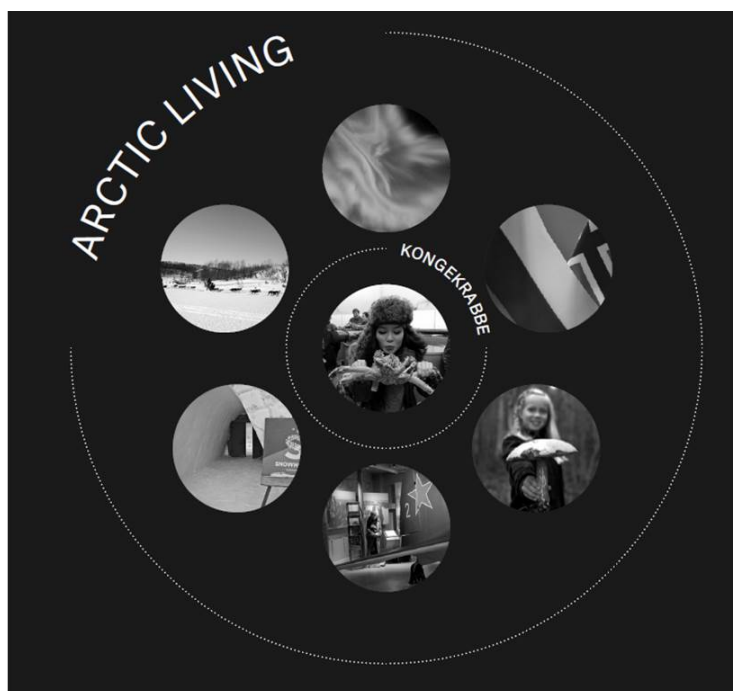
Forventet effekt av endringen:

- Vitalisert og mer tidsriktig profil med mer innhold og større slagkraft
- Økt lokal stolthet over tid, samt et bidrag til bolystarbeidet
- En spisset profil som er bedre tilpasset et framtidig samarbeid med finsk Lapland.

5. STYRKE REISEMÅLETS BÆREKRAFT OG BESØKSSTYRING

Reisemålet skal jobbe for å styrke bærekraft i alle ledd, sikre en god besøksstyring og jobbe for et lavere klimafotavtrykk per gjest. Bærekraftarbeidet skal styres, gjennomføres og rapporteres i tråd med ordningen «Merke for bærekraftig reisemål» som nå følger standard 3.0. Merket inneholder årlige handlingsplaner som definerer hvilke tiltak reisemålet legger til grunn for å oppnå målene sine og merkestandarder.

Klima er en voksende risiko for vinterreisemålene i nord. I Kirkenes kan dette vippe konkurransesituasjonen også i en positiv retning, all den tid klimaendringene er større på reisemål med typisk kystklima. Innlandsklimaet og snø-sikkerheten er derfor i ferd med å bli en viktigere konkurransefaktor for Kirkenes. Fordi Kirkenes nå utvider sin destinasjonsgrense og innlemmer Bugøynes, Neiden, Pasvik og Grense Jakobselv, skal disse forholdene vurderes på nytt og jobbes videre med. Det gjelder også sikkerhetsmessige elementer internt på reisemålet og mellom nord-Finland og Kirkenes.

Konseptet *Arctic Living* fordrer at aktørene leverer på innholdet og meningen bak begrepet, og at de bruker det i kommunikasjonen av reisemålet over tid.

Strategiske grep

For å lykkes med en videre utvikling, legger denne masterplanen tre hovedgrep til grunn for det videre arbeidet.

- 1 Reiselivet skal ta et sterkere samfunnsansvar og bidra aktivt til å bygge gode lokalsamfunn. Konkret skal vi bidra til puls og trivsel, bolyst og bli-lyst, integreringstiltak for mennesker som faller utenfor arbeidslivet samt partnerarbeidsplasser for andre næringer.
- 2 Vi skal videreutvikle og innlemme Bugøynes, Grense Jakobselv, Neiden og Pasvik i reisemålet og revitalisere profilen vår i ihht dette.
- 3 Vi skal videreutvikle et forpliktende utviklings- og markedsarbeid med nord-Finland (Ivalo/Inari-regionen) med mål om å sikre oss bedre markedstilgang, ny kompetanse, smartere driftssystemer og frisk kapital. Vi må dermed tilpasse leveranser og tilbud til de målgruppene nord-Finland lykkes med og sikre at vi utfyller finsk Lappland opplevelsesmessig.

Den videre utviklingen i lokal verdiskaping skal komme gjennom:

- å sikre riktige volumer av riktige gjester gjennom hele året
- å tilrettelegge for lengre oppholdstid for alle relevante målgrupper
- økt omsetning fra opplevelser og reiselivsbaserte tjenester i alle årets sesonger
- å tilrettelegge for lavere salgs- og markeds kostnader, dynamisk prising og smartere driftssystemer

Bakgrunn og fokusområder

---

6. TRENDER OG UTVIKLINGSTREKK I REISELIVET GENERELT

Systemskifte i reiselivet

Norsk og internasjonalt reiseliv er inne i et omfattende systemskifte. To drivere som endrer mye er det sterke opplevelsesfokus som skaper etterspørsel etter høyt kundetilpassede og emosjonelle leveranser, og digitaliseringen som endrer måten å jobbe på for reiselivsaktørene. Samtidig blir kundene mer krevende ved at de ønsker mer meningsfulle opplevelser og tar god service forgitt. Kundens egen formidling av egne opplevelser blir den nye markedsføringen, mens leveransene i seg selv blir den viktigste delen av merkevarebyggingen. Endringene åpner for at den lokale verdiskapingen kan økes gjennom foredling av ressursene (tjeneste- og opplevelsesutvikling) og felles konseptualisering (helhetlige grep).⁴

Tid og avstand som konkurransefaktorer i flere segmenter

Tid er viktig og bidrar til at kundene stiller krav til enkelhet og sømløshet, både med tanke på planlegging og gjennomføring. I konferansesammenheng snakkes det om såkalte timesbelter rundt byene eller de store flyplassene som akseptabel reiseavstand. I turismesammenheng snakker en om Nanoferier - ferier med én overnatting. Nanoferiene går til lett tilgjengelige byer som er lett å orientere seg i. Reisetid og avstand oppfattes som viktig også ut fra klimahensyn.⁵ Kirkenes er i posisjon til å levere på mange av de nye trendene, men faller også gjennom på noen krav og behov i markedet.

Mange små framfor få store.

De omtalte endringene gir et stort potensial for utvikling av nisjeprodukter, slik vi har sett eksempel på gjennom etablering av fuglekikkerturisme i Varanger eller arrangement som langdistansesvømming i Lofoten. Begge disse tilbudene er bygget på ressurser som er lett tilgjengelige, henholdsvis fugler og hav, slik ressursene også er i Sør-Varanger. I dagens konkurransesituasjon er det med andre ord foredlingen av ressursene som avgjør om det skapes verdier, og ikke ressursene i seg selv.

TILTAKSPLAN FREM TIL VÅREN 2026

Denne tiltaksplanen er et vedlegg til "Masterplan for Kirkenes" mot 2030, revidert pr april 2023. Den består av 5 tiltaksområder som er ment å bidra til å realisere masterplanens overordnede mål. Den er også et viktig grunnlag for å oppnå / beholde merket for bærekraftig reisemål (Innovasjon Norge). Tiltaksplanen skal revideres hvert år i, tråd med merkeordningens versjon 3.0. Tiltakene skal fortløpende defineres, ansvarsfordeles og kostnadsvurderes i ettårige handlingsplaner som følger reisemålsstrategien.

---

⁴ Pedersen 2015

⁵ Aftenposten 2014

Tiltaksområder prioriterte tiltak:

- 1 Oppgradere viktige besøks punkter for Kirkenes-regionen.
- 2 Styrket destinasjonsledelse og organisering
- 3 Kirkenesregionen som bærekraftig reisemål
- 4 Infrastruktur, tilgjengelighet og strategiske allianser
- 5 Opplevelsesutvikling, kompetanse og kommunikasjon

---

7. OMRÅDE 1. VIKTIGE BESØKSPUNKTER FOR KIRKENESREGIONEN

---

1. Kirkenes by med følgende punkter:

a. Hurtigrutekaia og strandområdet;

Tilrettelegge for en tryggere gangvei mellom sentrum og kaia med skilting, riktig symbolikk og ulike transportløsninger (taxi, spark, sykkel etc).

b. **Torget:** Bedre skilting og infotavler, etablere fotopunkt og enkle aktiviteter (akebakke, isbane, sjakk, bordtennis etc.)

c. **Utkikspunkt Prestefjellet;** Bedre skilting, etablere benker, bedre system for brøyting og parkering.

d. **Flyplassen;** Bedre skilting og informasjon (tiltak som øker kundeopplevelsen ved ankomst.)

e. **Storskog Grensestasjon;** Bedre skilting og informasjon (øke kundeopplevelsen ved ankomst)

Synliggjøre og styrke identiteten i de fem opplevelsesområdene:

2. **Bugøynes:** Rik kulturhistorie, havfiske, kongekrabbe og finsk tilknytning
3. **Pasvik:** Strekingen Sandnes – Infopunkt Gjøken
4. **Neiden:** Skoltesamisk museum, Neidenelva, friluftsliv, Porten til Finland
5. **Grense-Jakobselv:** Midnattssol, strender, grense og veis ende.

Hvor	Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Hele SVK	infoskilter	Få opp de siste infoskiltene som er produsert	Juni 23	SVK	
	Avklare ryddebehov	Dialogmøte rydding av snø/skog	årlig	VKR	C2-1
	Skiltplan Krigsminner	Ihht til krigsminneplan	Juni 2025	SVK	C1-1
KKN	Gangvei fra Havna	Tilrettelegge for en bedre gjesteopplevelse for dem som ankommer med Hurtigruten	April 2026	SVK	D5-1
	Bunkersbyen	Plan for tilrettelegging (skilting etc)	April 2024	SVK	
	Storskog	Infoskilt	April 2025	VKR	
Neiden	Skilting finskegrensen	Velkomst-/Infoskilt finskegrensen	April 2025	VKR	
Bugøynes	Regulering parkering	Tilrettelegge for bobiler, busser og privatbiler	April 2026	SVK	D5-1
	Infoskilt ved E6	Få opp et skilt ved E6 der veien går til Bugøynes	April 2024	VKR	
	Pleymkaia	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2025	VKR	
	Plan for bobiler	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2024	VKR	D5-1
Pasvik	Parkering Storfjellet	Vinterbrøyting	Nov 2025	SVK	D5-1
	Dark sky	Sertifisering	Nov 2023	NIBIO	

	Infopunkt Gjøken	Tilrettelegging for kommersielt reiseliv	April 2024	NPS	D5-1
Grensen	Parkering	Tilrettelegge for bobiler/ oppgraderte toaletter	April 2026	SVK	D5-1
	Fotefar mot Nord	Grense-Jakobselv som en av 5 piloter i 2024	April 2024	SVK	C1-1

8. OMRÅDE 2. STYRKET DESTINASJONSLEDELSE OG ORGANISERING

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Reiseliv i det kommunale planverket	Innarbeide masterplanen i den kommunale planstrategien	Jan 2024	SVK	B1-1
Kommunal behandling av revidert masterplan	Revidert Masterplan skal behandles i kommunestyret	April 23	SVK	B1-1
Årlig orientering i Kommunestyre	Kommunestyret skal fatte et vedtak på at reiseliv de skal ha en årlig statusrapportering på masterplanarbeidet i kommunestyret	Årlig i mars	SVK	B1-2
Drift av strategisk råd	Innkalle rådet minst en gang årlig	Årlig	KNF	A1-1
Samarbeid Nord Finland	Forpliktene samarbeidsavtaler	Des. 2023	VKR	
«Vår tid er nå»	Styrket identitet og samordnet profilering		KNF	A1-1
Fagråd Finland	Samordningsorgan for aktører i SVK		KNF	

9. OMRÅDE 3. KIRKENES SOM BÆREKRAFTIG REISEMÅL

I august 2021 fikk Kirkenes merket som bærekraftig reisemål. «Masterplan for Sør-Varanger mot 2030» er vår strategi og handlingsplan i forarbeidet som bærekraftig reisemål. De følgende tiltakene skal besvare de kriteriene som må innfris i standarden og som ikke er knyttet til de andre tiltaksområdene i planen.

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Kildesortering i reiselivsbedriftene	Tilrettelegge for at reiselivsbedriftene kan kildesortere	Des 2019	VKR	C4-9
Gjesteundersøkelse	Kartlegge reisemåte, tilfredshet og viktige verdier for gjestene i en spørreundersøkelse, evt intervjuer	Aug 2024	VKR	C-D-E kriterier
Bedriftsundersøkelse	Kartlegging blant medlemsbedrifter som innspill til besvarelse av C, D & E-kriterier	April 2024	VKR	C-D- E
Innbyggerundersøkelse	Kartlegge lokalsamfunnets holdninger til reiselivsutviklingen i en spørreundersøkelse	April 2024	VKR	D5-1
Allmenn tilgjengelighet	Tilrettelegge for allmenn tilgjengelighet i reiselivsprodukter (opplevelser, overnatting, servering) Informere om allmenn tilgjengelighet på destinasjonens webside	Juni 2024	VKR	D8-3
Statistikk Reiseliv Kirkenes	Utarbeide statistikk om næringen; gjestedøgn, markedsfordeling, verdiskapning belegg m.v.	Des 2023	VKR	E-kriterier
Remerking	Remerking «Kirkenes som bærekraftig reisemål»	Aug. 24	VKR	
Reiseliv og beredskap	Integrere reiseliv i kommunale rosanalyser og beredskapsplaner	Des 23	VKR	D8-2

10. OMRÅDE 4. INFRASTRUKTUR, TILGJENGELIGHET OG STRATEGISKE ALLIANSER

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
Samarbeid nord-Finland	Studietur og felles workshops	Des 2023	VKR	
Flyrute Finland -Kirkenes	Arbeide kontinuerlig mot flyselskapene for å bedre rutetilbudet	Løpende	KNF	
Flere kveldsruter	Arbeide for minst 5 ukentlige kveldsruter	Løpende	KNF	
Bussrute Nord-Finland	Arbeide for et rutebusstilbud mellom Kirkenes og Ivalo flyplass	Løpende	KNF	C3-1
Tømmestasjoner Bobil	Kartlegge behov og etablere flere hvis det trengs		SVK	C4-4
Tømmestasjon Buss	Tilrettelegge for tømmestasjon for turistbusser	Des 2025	SVK	C4-4
Tilrettelegge for veifarende	Kartlegge behov og gjennomføre tiltak som besørger tilstrekkelig antall returpunkter for avfallshåndtering		VKR	C4-4
Visit-samarbeid	Formelt samarbeid mellom VKR og Lapland North	Des 2023	VKR	
Landstrøm i Havna	Utrede utbygging av strømforsyningsanlegg i Kirkenes Havn	Des 2025	SVK	
Kollektivtilbud havna-sentrum	Arbeide for å etablere et rutetilbud fra Hurtigrutekaia til sentrum	Mai 2024	VKR	

11. OMRÅDE 5. OPPLEVELSESUTVIKLING, KOMPETANSE OG KOMMUNIKASJON.

Igangsette program for økt differensiering og opplevelsesutvikling knyttet til konseptet Arctic living, kystopplevelser⁷ og spydspissproduktet kongekrabbe, både i kommunikasjonen og i leveransene på reisemålet. Dette skal gjøres ved:

- Å sikre flere tilgjengelige og mer kundetilpassede «varer» i hylla gjennom hele året.
- Å forsterke Sør-Varanger som *helårlig* reisemål, gjennom å løfte lavsesongene.

Tiltaket skal levere:

- Økt verdiskapning, og bedre kapasitetsutnyttelse i lav – og skuldresesongene
- Økt oppholdstid for gjestene på reisemålet

Tiltak	Kort beskrivelse	Fremdrift	Ansvar	Indikator
www.visitkirkenes.info	Tydeliggjøre vår identitet rundt våre 3 konsepter	løpende	VKR	
SoMe	Tydeliggjøre vår identitet rundt våre 3 konsepter	løpende	VKR	
Fremheve distriktene	Økt profilering av distrikt i all kommunikasjon	løpende	VKR	
«Kirkenestesten»	Utvikle et verktøy for opplæring og test for ansatte i reiselivsnæringen.	Des 2024	VKR	D7-2
Turistinfo	Drift av bemannet turistinformasjon i høysesongene	løpende	VKR	
FAM-trip Cruise	Gjennomføre en visningstur for cruiseoperatører	Sept 2023	VKR	

Fugleturisme	Tilretteleggingstiltak for ugleturisme i Neiden	Sept 2024	VKR	C2-1
Cruisehavn	Utarbeide en mulighetsstudie for «Kirkenes som cruisedestinasjon»	Des 2024	VKR	D5-1

3.4 Øvrige innspill; oppvekst

Verdens beste barseltilbud: - Redusert arbeidstid fra 3 trimester - Organiserte	Kommune, stat?	Idé		Vil gjøre det mer attraktivt å få barn i Finnmark:
Lengre barselpermisjon	Stat			Vil trekke småbarnsforeldre til kommunen
Redusert arbeidstid for småbarnsforeldre	Stat og kommune			Eksempelvis krav om kun 80% arbeid i full stilling for å avlaste småbarnsforeldre i en hektisk livsfase, kanskje særlig for tilflyttere som ikke har avlasting i form av familie lokalt.
Fortsatt gratis barnehage	Stat	F.o.m. august 23 innføres dette i		Bedre økonomi for småbarnsforeldre, bedre attraktivitet
Ekstra ferieuke for familier med barn i skolealder	Stat			Mer fritid med familien. Øke attraktiviteten.
Barnelege i fast stilling ved Kirkenes	Fylke	Idé		Per i dag bare ambulerende ordning. Barnelege i fast
Interkommunale innkjøpsavtaler for å presse pris på varer og tjenester	SVK i samarbeid med nabokommunene	Idé		Bedre kommuneøkonomi
Fortsatt intensivberedskap på Kirkenes sykehus	Stat og fylke	Vedtatt i krisepakken av 07.06.23		Trygghet for innbyggere
Lønn under utdanning - kan staten støtte lokale bedrifter/foretak med lønnsmidler?	Stat	Idé		Flere i utdanning samt at flere kan bli boende mens de studerer og arbeider samtidig
Lavere skatter og avgifter på varer og tjenester. Mange varer er allerede dyrere i Finnmark enn andre steder i landet grunnet fraktkostnader til bedriftene.	Stat	Idé		Vil gjøre det mer lukrativt å handle lokalt. Trygge arbeidsplasser.
Større prosentandel av skattekrone til kommunen	Stat	Idé		Vil gi kommunen mulighet til å nyttiggjøre seg av skattekrone lokalt.
Flere byggeklare tomter	SVK			
Kommunale leiligheter til leie for tilflyttere	SVK	Idé (etter modell fra fylke)		Vil gjøre det lettere å "testflytte" til kommunen.
Kommunale hytter til leie for tilflyttere	SVK	Idé		Integreringstiltak for tilflyttere som vil oppleve hvordan det er å virkelig være Sør-Varangerværing.
Mer bruk av Basen 2.0. Både frivillig og kommunalt driftet klubbaktivitet, samt mulighet for leie/lån til	SVK i samarbeid med frivillige	Påbegynt, med mulighet for utvidelse.	Kort.	Bolyst. Utjevne forskjeller.
Daglige småbarnstreff	SVK i samarbeid med frivillige/private		Kort.	Integrering, bolyst, psykisk helse. Ikke alle har et nettverk med venner og familie.
Bedre kommunikasjon mellom kommune og befolkning. - Kommunen når ikke godt	SVK		Kort.	Mer involvering av befolkningen
SVK poster sakliste til kommunestyremøter sammen med link til stream så det er enklere for befolkningen å	SVK		Kort.	Mer involvering av befolkningen
Opprette et kulturråd og ruste opp idrettsrådet. Kan vi spille hverandre gode?	SVK, lag og foreninger	Idé	Kort.	Vi kan spille hverandre gode
Hva finner du når du googler Kirkenes? Her kan vi bli bedre!	SVK i samarbeid med næringsliv.		Kort.	Attraktivitet, rekruttering, bevaring
System for å kartlegge erfaringer og synspunkt fra tilflyttere.	SVK		Kort.	Finne forbedringspunkter og forbedre
Skiløype rundt fotballbanen i byen om vinteren. Åpen for alles bruk.	SVK			Mer tilgjengelige tilbud for alle i skoletid og privat. Integrering.
Alltrening for småbarn i Kirkenes	KIF/turn foreningen eller andre	Tilbudet finnes på Hesseng og i Bjørnevatn	Kort.	Bolyst, gir småbarnsfamilier en møteplass
Samkjøre idretts- og kulturtilbud etter sesong slik at barn kan delta på flere aktiviteter.	Idrettsrådet, lag og foreninger, kulturskole mf.		Kort.	Kanskje vil det gjøre det lettere å holde flere i organiserte aktiviteter lengere
Samkjøre treningstider for de ulike aktivitetene i kommunen for å unngå kollisjoner innenfor samme aldersgruppe.	Idrettsrådet/lag og foreninger.		Kort.	Kanskje vil det gjøre det lettere å holde flere i organiserte aktiviteter lengere
Kirkenesdagene - mer fokus på barn og	Kirkenesdagene AS i			Bolyst
Byttekelder for lag og foreninger (utstysbytte mellom brukere)	Idrettsrådet/lag og foreninger/kulturtilbydere		Kort.	Vil gi lavere utstyrsutgifter for den enkelte familie og er et godt miljøtiltak.
Besteforeldrebank - lage en plattform for å koble folk sammen.	Frivillige		Kort.	Vil kunne gi særlig tilflyttere mulighet til å koble seg og sine barn på trygge, ekstra omsorgspersoner og gi pensjonister og eldre et ekstra aktivitetstilbud.
Felles småbarns og pensjonisttreff.	Frivillige		Kort.	Bolyst
Lørdagskafé og loppemarked som uformell møteplass, kanskje særlig med integrering	SVK barnehager (som tidligere) og/eller			Bolyst og integrering
Flere arrangement for ungdom og unge	Basen 2.0 (SVK), SVU			Bolyst for spesielt barn og unge. Vil øke aktivitet og
Kollektiv ansvarliggjøring og innvolvering. Matkasseordning	Alle Private			Vi må alle være gode ambassadører for kommunen. Dele Urbanisering
Foodora	Private			Urbanisering